



Önkormányzati



Hírlevél

A Belügyminisztérium elektronikus hírlevele az önkormányzati tisztviselők számára

2017. évi 6. szám

Önkormányzati Hírlevél – Önkormányzati Tudástár

Az Alapvető Jogok Biztosának egyes önkormányzatokat érintő jelentései (2010 – 2016)

Tartalomjegyzék

<i>Bevezetés.....</i>	<i>2</i>
<i>A jelentések évenkénti összefoglalása</i>	<i>4</i>
2010. évi jelentések.....	5
2011. évi jelentések.....	6
2012. évi jelentések.....	7
2013. évi jelentések.....	13
2014. évi jelentések.....	17
2015. évi jelentések.....	22
2016. évi jelentések.....	30
<i>Az önkormányzatokat érintő jelentések tárgymutatója</i>	<i>38</i>
Tárgymutató A-Z.....	39

Az Alapvető Jogok Biztosának egyes önkormányzatokat érintő jelentései (2010 – 2016)

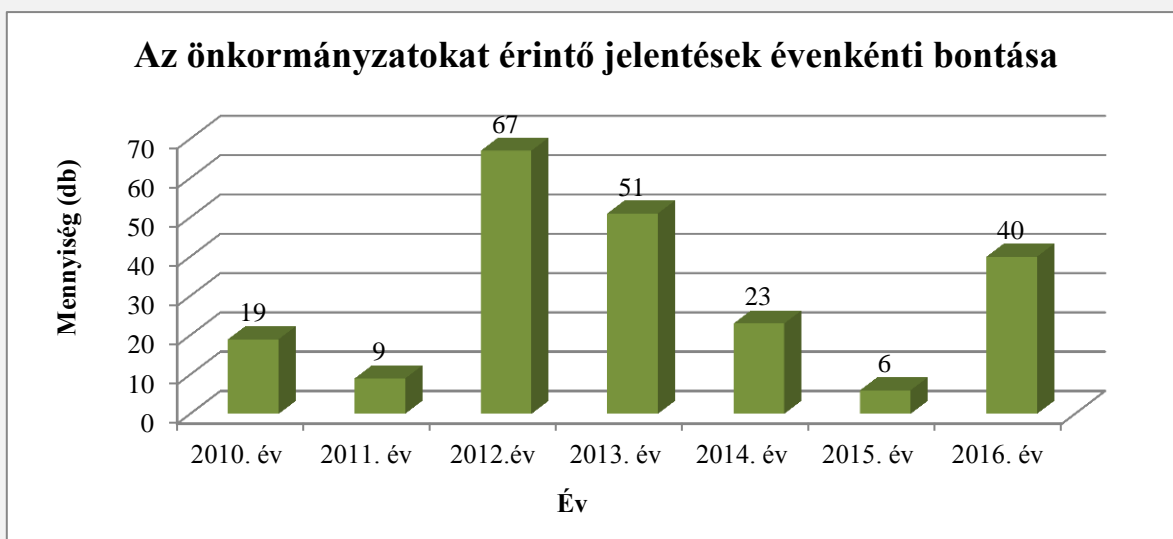
Bevezetés

Magyarország Alaptörvénye szerint az Alapvető Jogok Biztosa (a továbbiakban: Biztos) az alapvető jogokkal kapcsolatban tudomására jutott visszaéléseket vizsgálja vagy kivizsgálja, orvoslásuk érdekében általános vagy egyedi intézkedéseket kezdeményez. Véleményünk szerint fontos, hogy a helyi jogalkalmazók nyomon kövessék a Biztos helyi önkormányzatokat érintő jelentéseit. Jelen összeállítással ehhez kívánunk segítséget nyújtani.

Az anyag a Biztos Hivatala honlapján (www.ajbh.hu) 2010 és 2016 között megjelent jelentések alapján készült. Azért emeltük ki ezt az időszakot, mert a jelentések jó része már az Alaptörvény és a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (Mötv.) elfogadása után született, míg a korábbiak az Alkotmány és a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (Ötv.) rendelkezésein alapulnak. Hangsúlyozni kell azonban, hogy a korábbi jelentések is tartalmazzak számos figyelemre méltó, ma is alkalmazható elvi jelentőségű megállapítást.

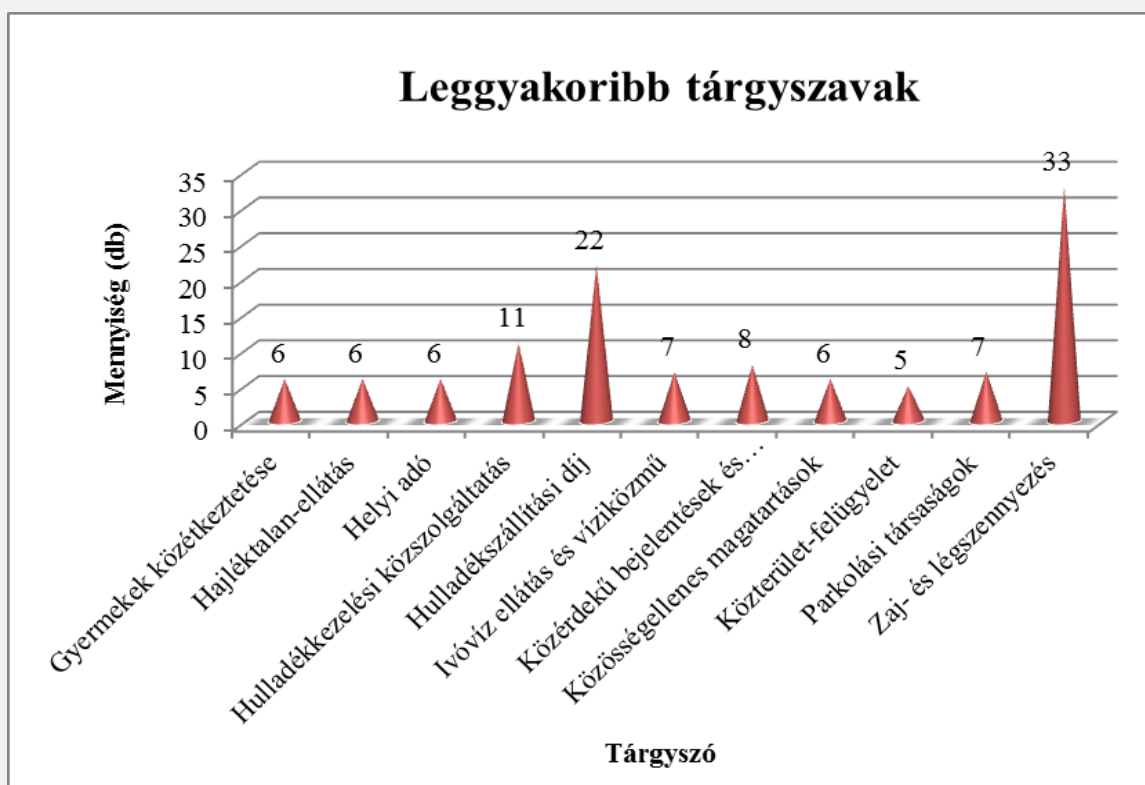
Összeállításunkkal elsődlegesen az önkormányzati érintettségre helyeztük a hangsúlyt, így azokat a jelentéseket mutatjuk be, amelyek egyrészt az önkormányzati szervezetre, feladatellátásra vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket, másrészt konkrét önkormányzati rendeletek felülvizsgálatát érintették. E mellett a Biztos számos ajánlást fogalmazott meg más szervek részére is, valamint több, a szociális biztonsághoz, a hajléktalanok ellátásához és az egészséges környezethez való joghoz kapcsolódó tematikus jelentés is született.

Az önkormányzatokat érintő jelentések évenkénti megoszlását jól mutatja az alábbi grafikon:

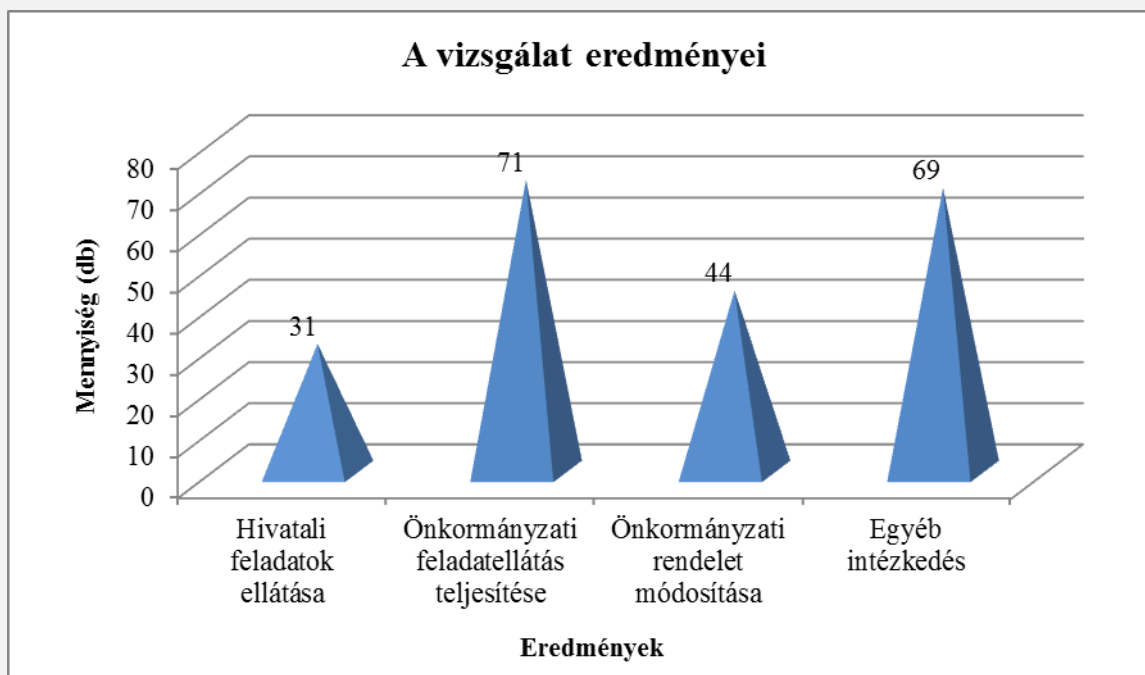


Bár az esetek gyakorisága önmagában nem emeli ki valamely tárgykör „fontosságát”, azonban az jól látható, hogy az összeállítás által felölelt időszakban a jelentések száma 2012. és 2013. években meghaladta az ötvenet, míg 2011. és 2015. években nem érte el a tízet.

Az ügyek jelentős hányada zaj- és légszennyezésre, hulladékkezelési közszolgáltatásra, hulladékszállítási díjra, parkolásra, ivóvíz ellátásra, helyi adókra vonatkozó tárgykörökben keletkeztek. A jelentések témakörök szerinti megosztását szemlélteti az alábbi ábra:



Arra is figyelmet fordítottunk, hogy az önkormányzatnak az esetleges jelentésben milyen intézkedést kellett végrehajtania. Ezt a „vizsgálat eredményei” elnevezésű diagram mutatja. A grafikonon jól látszik, hogy az önkormányzati feladatellátás teljesítése került túlnyomó többségbe, majd pedig az egyéb intézkedések kerültek a képzeletbeli dobogó második fokára. 44 esetben került sor az önkormányzati rendelet módosítására, és „csak” 31 alkalommal történt hivatali feladat ellátását érintő (államigazgatási feladat, ellenőrzés, stb.) intézkedés.



A jogalkalmazás megkönnyítése érdekében bemutatjuk az adott évben született jelentések rövid összefoglalóját is. Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (Ajbt.) vonatkozó rendelkezésével és szellemiségével összhangban a Biztos folyamatos, fokozott figyelmet fordított a Hivatalához beérkező ügyek vizsgálatára.

Szeretnénk a figyelmüket felhívni arra, hogy a jelentések alapjául szolgáló jogszabályok a megjelenésük óta változtak. Összeállításunkban azonban esetenként a hatályon kívül helyezett jogszabályok vizsgálatával érintett jelentéseket is közöljük, mivel az összeállítás szerkesztőinek megítélése szerint ezek még ma is tartalmazznak olyan megállapításokat, amelyek általánosíthatók, azok az önkormányzati jogalkalmazás során eligazítást adhatnak. Szeretnénk arra is felhívni a figyelmet, hogy az összeállítás elkészítése során törekedtünk a teljességre, azonban az összeállítás csupán az önkormányzati működés szempontjából a szerkesztők által releváns jelentéseket tartalmazza.

A jelentések évenkénti összefoglalása

A 2012. év előtti időszakban párhuzamosan egymás mellett működött az Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosa, a Jövő Nemzedékek Országgyűlési Biztosa, valamint a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogok Országgyűlési Biztosa. Mindhárom ombudsman az egyéni és kollektív állampolgári panaszok vizsgálatát, orvoslását végezte. A hatékonyságra, a visszasságok, jogsérelmek megelőzésre is törekvő alapjogvédő intézmény feladatai azonban nem érhetnek itt véget. Az ombudsmani intézmények egyik jellegadó sajátossága, hogy az emberi jogok védelmének érdekében jelentős szabadságuk van saját feladatuk, hatáskörük értelmezésében. Az alkotmányos jogok védelmének kiemelkedő jelentőségére tekintettel az ombudsmani törvény viszonylag tág határok között adja meg a hivatalból való eljárás lehetőségét az országgyűlési biztosoknak. Ez egyben felelősséget is jelent.

A 2010-2011. években az önkormányzati feladatellátásra, az önkormányzati munkára vonatkozó egyedi jelentéseket elsősorban az Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosa (a továbbiakban: ombudsman) bocsátotta ki. E két évben az alábbi főbb tárgykörök szerepeltek a jelentésekben: a hajléktalan-ellátás, a helyi adó, a hulladékkezelés, a közérdekű bejelentések és panaszok kezelése, a közterület-használat, a parkolással kapcsolatos kérdések, a szociális ellátással kapcsolatos panaszok. E jelentések mellett olyan ombudsmani vizsgálatokra is utaltunk, amelyek még ma is érdekesek lehetnek.

Az ombudsman a jogbiztonság követelménye és a tisztességes eljáráshoz való jog keretén belül is alakított ki álláspontot. A természetes és jogi személyek tágan értelmezett „jó közigazgatáshoz” való jogának védelme során markánsan összekapcsolódik az ombudsmannak az egyének alapjogait védő és a közigazgatás (közszolgáltatás) működését ellenőrző, annak hibáit (maladministration) feltáró feladatköre, valamint a szubjektív alanyi alapjogvédő és az objektív alkotmányvédő, a demokratikus jogállami követelmények betartását számon kérő szerepfelfogása. A közigazgatási, illetve a közszolgáltatást végző szervek tevékenységével kapcsolatos visszasságok, jogsérelmek, hibák rendkívül változatos képet mutatnak. A jogbiztonság követelményével, valamint a tisztességes eljáráshoz való joggal kapcsolatos tipikus visszasságok közé sorolható különösen az eljárások elhúzódása, az eljárási határidők figyelmen kívül hagyása, a közigazgatási szerv vagy közszolgáltató „hallgatása”, azaz az érdemi válaszadás elmaradása, a tényállás nem kellő mértékű tisztázása, a dokumentálási kötelezettségének figyelmen kívül hagyása.

Az ombudsman az emberi méltósághoz való jogot érintő több állásfoglalást alakított ki a rászorulóknak, a kiszolgáltatott helyzetben lévő személyek alapvető jogainak védelmében, a guberálás kérdésében és a kegyeleti jog érvényesülésében is.

Az ombudsmanok tevékenységük kezdete óta kiemelt figyelmet fordítottak a **rászorulóknak, a kiszolgáltatott helyzetben lévő, valamint gyenge érdekérvényesítő képességgel rendelkező személyek alapvető jogainak védelmére**. Az ombudsman több esetben megállapította, hogy az önkormányzat szabálysértési rendelete, amely szankcionálta a guberálást, formai szempontból nem kifogásolható, de egy demokratikus jogállamban semmiféle jogszabály – különösen egy önkormányzati rendelet – nem tilthat indokolatlanul, önkényesen valamely magatartást. Az alkotmánybírói gyakorlatra figyelemmel nem sorolható a legitim jogkorlátozási célok körébe a városkép védelme, a helyi lakosok közérzete, ugyanis az ilyen szubjektív indokokra alapozott korlátozásokkal a közterületen zajló tevékenységek túlnyomó többségét szankcionálni lehetne.

Az emberi méltósághoz való jogból levezethető a **kegyeleti jog** érvényesülése is. E jog érvényesülésének vizsgálatakor megállapításra került, hogy a vizsgálattal érintett önkormányzatok jegyzői ellenőrzési kötelezettségüket elmulasztották, továbbá az érintett települési önkormányzatok a köztemető fenntartására vonatkozó kötelező feladatukat nem látták el, és ezzel a kegyeleti joggal összefüggő visszásságot okoztak. Az érintett önkormányzatok a jelentésben foglaltakat elfogadták, és megtették a visszásságok orvoslásához szükséges intézkedéseket, míg az önkormányzati miniszter a jelentésnek az Önkormányzati Hírlevélben való közzétételével tett eleget az ajánlásnak. A kegyeleti jog érvényesülésének vizsgálata keretében az ombudsman megállapította, hogy az érintett önkormányzat, mint tulajdonos a temető őrzési feladatát – a temető hátsó bejáratának őrzés nélkül hagyásával – hiányosan látta el, továbbá az intézet, mint üzemeltető, a hátsó kapu őrzésének elmulasztásával nem gondoskodott megfelelően a temető rendjének betartatásáról. Megállapította azt is, hogy az intézet – a vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket figyelmen kívül hagyva, az üzemeltetői feladatainak ellátásán túlterjeszkedve – a temetőbe látogatóktól az út használatáért több telephelyén „behajtási díj” fizetését írta elő.

A **szociális tárgyú panaszokkal** összefüggésben elmondható, hogy a korábbi évek tapasztalataival egyezően az állampolgároktól ebben az ügytárgyban érkezett a legtöbb beadvány, azonban ezekben az esetekben a leggyakoribb a hatáskör hiánya miatti – tájékoztatással egybekötött – elutasítás is. A proaktív jogvédelmi szerepvállalásnak köszönhetően a 2010-es évben érezhetően megnőtt a korlátozott érdekérvényesítő képességekkel rendelkezők (hajléktalan személyek, szociális intézményben élők) jogtudatos fellépése. A beszámolási időszakban számos panaszt kapott az ombudsman a pénzbeli szociális ellátásokkal, valamint a társadalombiztosítási nyugellátásokkal összefüggésben. A panaszok nagyrészt a szociális ellátásokról szóló hatósági határozat tartalmát, a támogatás, illetve a nyugellátás megállapított mértékét kifogásolták.

Több beadvány alapján indított vizsgálatot az ombudsman a szociális kártya önkormányzati rendeleti úton történt bevezetése kapcsán. Az egyik önkormányzati rendelet szerint a kártyával tilos alkoholterméket vagy dohányárut vásárolni. Az ombudsman álláspontja szerint a szociális segély felhasználásának ilyen típusú korlátozása a szociális törvény érdemi kiegészítését jelenti, amely pedig túlmegy a felhatalmazásban előírtakon.

A jelentésben arra is rámutatott, hogy a rendelet szövegében megfigyelhető hiányosságok és ellentmondások kapcsán mindezen túl felmerülhet a kiszámíthatatlan, önkényes jogalkalmazás veszélye is. Törvényi háttér hiányában a rendelet arra nézve sem tartalmaz – nem is tartalmazhatna – pontos meghatározást, hogy melyek azok a „meghatározott termékek és szolgáltatások”, amelynek megvásárlására, igénybevételére a szociális kártya jogosítana, illetve mi alapján jelölnék ki a kártyaelfogadó helyeket. Az ombudsman szerint az önkormányzatnak eleve nem volt alkotmányos lehetősége arra, hogy rendeleti úton korlátozza az állam által biztosított segélyek felhasználását.

A **hulladékkezeléssel kapcsolatos kérdésekben** több beadvány nyomán vizsgálta az ombudsman a mindenkire kötelező hulladékkezelési közszolgáltatás szabályozását. A panaszosok elsősorban a közszolgáltatás önkormányzati rendeleti szabályozásának ellentmondásait, a díj-megállapítás kiszámíthatóságának, a szolgáltatás igénybevétele során biztosítandó arányosság elvének, az azt igénybe vevők részére kellő mértékben differenciált díjmegállapításnak, a szolgáltatás-ellenszolgáltatás egyenértékűségének, használaton kívüli ingatlanok esetében a díjfizetés szüneteltetésére vonatkozó szabályozás hiányát kifogásolták.

2011. évi jelentések

A leginkább **veszélyeztetett társadalmi csoportok jogainak védelme** kapcsán az ombudsman 2011-ben egy újabb önkormányzati rendelet alapján mutatott rá arra, hogy a hajléktalanság megelőzésével egyet lehet érteni, a hajléktalanok üldözése és a kirekesztése azonban nem járható út, átfogó jelentésében így ismételt kimondta, hogy alapjogi szempontból visszas a guberálás szankcionálása. Egy, a közterületek rendjéről szóló, 2010-ben módosított önkormányzati rendelet előírta, hogy szabálysértést követ el és ötvenezer forintig terjedő bírsággal sújtható az is, aki a közterületre kihelyezett, valamint az ingatlanok közös használatú területeire elhelyezett hulladékgyűjtőkből hulladékot vesz ki.

Az ombudsman egy ügy kapcsán arra is felhívta a figyelmet, hogy még az egyébként törvényesen lefolytatott hatósági eljárások során is fokozott figyelemmel kell eljárni annak érdekében, hogy a hajléktalan emberek az egyes, őket megillető jogokat ténylegesen gyakorolni is tudják. Az ombudsman szerint a kilátástalan helyzetben lévő emberek teljes mértékben kiszolgáltatottak a jogi magyarázat nélküli, mindenféle igazolást és eljárási garanciát nélkülöző, azonnali hatállyal végrehajtott önkormányzati intézkedésekkel szemben.

A **szociális biztonság**hoz való **joggal** kapcsolatban egy vizsgálat feltárta, hogy az ominózus önkormányzati rendelet nem tartalmazta az önkormányzat által nyújtott segélyek gyakoroltságát, illetve a segély maximális mértékét egy másik szociális ellátás – jogosultanként változó – összegéhez kötötte, amely ugyanakkor egyedi mérlegelés alapján túlléphető. Az ombudsman álláspontja szerint a kialakult jogi helyzet a panaszos szociális biztonság

Az ombudsmanhoz a tárgyévét megelőző időszakban is számos panasz érkezett a **kötelező települési szilárd hulladékkezelési közszolgáltatás** kapcsán. A terület rendkívüli fontossággal bír, hiszen szinte a teljes lakosságot és a gazdasági szféra egészét érinti. A hulladékkezelés rendkívül összetett problémakörén belül a panaszok jellemzően azzal a kérdéssel foglalkoztak, hogy indokolt-e, és mennyiben megengedhető a lakosság fizetési kötelezettségével való terhelése. A beadványok ennek alapján elsősorban a közszolgáltatás kötelező igénybevételével, valamint a hulladékszállítási díj összegének megállapításával voltak kapcsolatosak és szinte kivétel nélkül az előírt jogszabályi kötelezettségekkel függtek össze. Számos panasz érintette a megelőző évben is az üdülőtulajdonosok, valamint szezonális ingatlan használók díjfizetési kötelezettségére megállapított időtartamot, valamint a hulladékbegyűjtés előírt módját, illetve a kedvezmények (mentességek) hiányát.

Az ombudsmani vizsgálatok valamennyi esetben kiterjedtek a panaszolt települési önkormányzatok rendeleti szabályozásának áttekintésére. A jelentésekben megfogalmazott intézkedések címzettjei a kormányhivatalok, a települési önkormányzatok, ritkább esetben a közszolgáltatók. Az ombudsman jellemzően felhívta az érintett önkormányzatok figyelmét arra, hogy a rendeleteik megalkotása és módosítása során kiemelt figyelmet fordítsanak a magasabb szintű jogszabályoknak való megfelelésre. Az ombudsman eljárásainak eredményességével kapcsolatban megállapítható, hogy az érintett szervek jellemzően egyetértettek és elfogadták a javasolt intézkedéseket.

Jogszabálytervezetek véleményezése által töretlen az a gyakorlat, hogy a jogalkotó az alapvető jogokat érintő – így a visszasság lehetőségét is magában hordozó – jogszabálytervezet előzetes véleményezését biztosítja az ombudsman számára, ezzel lehetőséget adva a sérelem megelőzésére. A 2011-es év felfokozott jogalkotási időszakában számos tervezet érkezett az ombudsmanhoz, aki többek között a helyi önkormányzatok megújításáról, valamint a helyi önkormányzatokról szóló törvény koncepciójában megjelölt célokkal alapvetően egyetértett, egyes rendelkezések kapcsán azonban kiegészítéseket javasolt. Felhívta a jogalkotó figyelmét arra, hogy a helyi önkormányzatokhoz telepített feladatoknak a polgármester és a jegyző közötti megosztása, vagyis az állami és önkormányzati feladatok szétválasztása nem kellőképpen átlátható minden érintett számára. Kiemelte azt is, hogy ha a törvény értelmében az önkormányzati feladatok állam részére történő átadásával az annak ellátásához szükséges vagyontárgyak térítésmentes átadása is együtt jár, úgy rendezni szükséges e feladat- és vagyontáradást az önkormányzat, az állam, illetve más intézményfenntartók (pl. egyházak, alapítványok) vonatkozásában is. Javasolta továbbá a tervezet társadalmi véleményeztetését is.

2012. évi jelentések

2012 februárjában a Biztos az Alkotmánybíróság felhívására valamennyi, még az Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosaként 2012. január 1-je előtt benyújtott indítványát az Alaptörvényre hivatkozással is fenntartotta. Mivel a kifogásolt önkormányzati rendeletek más jogszabályba ütközésére is hivatkozott a szakombudsman, ezek elbírálására pedig az új alkotmánybírósági törvény értelmében az Alkotmánybíróságnak már nincsen hatásköre, a Biztos levélben fordult a Kormányhivatalhoz, annak érdekében, hogy az vizsgálja meg az indítványokkal érintett önkormányzati rendeleteknek és határozatoknak (építési szabályzat) a magasabb szintű jogszabályokkal való összhangját.

Az Alkotmánybíróság egy önkormányzati rendelet guberálás szankcionálását előíró rendelkezéseinek megsemmisítését kérő ombudsmani indítványt is visszautasított, mert a jogszabályt – az új szabálysértési törvény rendelkezéseivel összhangban – a képviselő-testület hatályon kívül helyezte.

A nemzetiségek jogairól szóló törvény egyes rendelkezéseinek megsemmisítését utólagos normakontroll keretében kezdeményező, és egyes rendelkezések nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítását kérő biztosi indítvány szerint az **anyanyelvhasználat jogának korlátozását** jelenti, hogy a nemzetiségi önkormányzatok üléseikről akkor is kötelesek magyar nyelvű jegyzőkönyvet készíteni, ha a tanácskozás nemzetiségi nyelven folyt. Ugyancsak alaptörvény-sértő, hogy a nemzetiségi közösség helyett a települési önkormányzatra száll annak a nemzetiségi önkormányzatnak a vagyona, amely a 2014-es általános választáson már nem tud megalakulni. Hangsúlyozta azt is, hogy nem megfelelőek a fogyatékossgal élő nemzetiségi önkormányzati képviselők esélyegyenlősége érdekében kialakított törvényi garanciák. Az Országgyűlés az indítvány benyújtást követően, annak megállapításait figyelembe véve módosította a nemzetiségi törvényt, és ezzel a Biztos által megsemmisíteni kért rendelkezések alaptörvény-ellenességét túlnyomó részben megszüntette.

A nemzetiségi önkormányzatok joggyakorlásának kereteit jelentősen átalakította a nemzetiségi törvény és az új önkormányzati törvény. A Biztos a megváltozott jogi környezetre adott jogalkalmazói válaszokat – az AJB-5238/2012. számú ügyben – a nemzetiségi önkormányzatok törvényességéért felelős hatóságok munkájának gyakorlati tapasztalatain keresztül vizsgálta. A kormányhivatalok bevonásával elvégzett vizsgálat a nemzetiségi önkormányzatok működését abból a szempontból is elemezte, hogy a helyi önkormányzatok hogyan tesznek eleget a nemzetiségi jogok biztosításával kapcsolatos kötelezettségeiknek. A vizsgálat egyik kiemelt célterülete volt, hogy a nemzetiségi önkormányzatok működési feltételeinek 2012. június 1-jétől hatályos szabályozása hogyan biztosítja a törvény szerinti jogi környezetet és technikai feltételeket a nemzetiségi önkormányzatok számára.

A vizsgálat alapján a Biztos megállapította, hogy hiányosak, pontatlanok, illetve ellentmondóak a nemzetiségi önkormányzatok működését szabályozó törvények egyes rendelkezései, ezért a jogi szabályozás módosítását javasolta. Megállapította például, hogy a nemzetiségi önkormányzatok testületi üléseiről készült jegyzőkönyveket gyakorta késedelmesen terjesztik fel, emiatt a törvényességi felügyeleti szerv is késedelemmel intézkedik az esetleges jogszabálysértések megszüntetéséről. Ennek háttérében részben az áll, hogy a jegyzőkönyv felterjesztéséért felelős személlyel kapcsolatosan a jogszabály többféleképpen értelmezhető, így előfordulhat, hogy a jogszabály eltérő rendelkezéseiben felelősként feltüntetett szervek egyike sem küldi meg a jegyzőkönyvet törvényességi vizsgálatra. A Biztos szerint a törvény indokolatlanul korlátozza a nemzetiségi önkormányzatok jogosultságait azzal, hogy – a korábbi szabályozástól eltérően – már nem gyakorolnak egyetértési jogot a hagyományápolás és kultúra, az esélyegyenlőség, a társadalmi felzárkózás és a szociális ellátás kérdéskörében hozott, a nemzetiségi lakosságot e minőségében érintő helyi önkormányzati rendelet megalkotásánál.

A nemzetiségi önkormányzatok költségvetési autonómiájának kérdéseivel nemzetiségi önkormányzati jelzés és önkormányzattól származó panasz alapján, továbbá két hivatalból indított vizsgálat keretében is foglalkozott a Biztos. Vizsgálatai a nemzetiségi önkormányzati költségvetés két alapvető forrását, az állami és a helyi önkormányzati támogatásokat érintették.

A Biztos jelentésében megállapította, hogy egy vizsgált településen a polgármester hatáskörét túllépve próbálta meg elérni a roma nemzetiségi önkormányzat alelnökének lemondását a képviselői megbízatásáról. Ennek érdekében az együttműködés felfüggesztését és a helyi önkormányzat által adott támogatások megvonását kilátásba helyezve, nyomást gyakorolt az alelnökre és a nemzetiségi önkormányzat elnökére, testületére. Amikor a polgármester ezen eljárása nem vezetett eredményre, azt javasolta a helyi önkormányzatnak, hogy vonják el a nemzetiségi önkormányzatnak adott költségvetési támogatást. A Biztos arra a következtetésre jutott, hogy a helyi önkormányzatnak formálisan joga volt visszavonni a költségvetési támogatást, mert azt mérlegeléssel hozott döntési jogkörében adta a nemzetiségi önkormányzatnak. A támogatás megvonásának oka azonban önkényes volt, és az elérni kívánt cél sem felelt meg a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményének. Az önkormányzat döntése tehát nem volt összeegyeztethető az Alaptörvény – jogalkotással kapcsolatban is érvényesülő – alapelveivel.

A Biztos véleménye szerint, ha a nemzetiségi önkormányzat jóhiszemű igénye az irodahelyiség mindennapos használata és ez igazolhatóan szükséges a nemzetiségi feladatok ellátásához, számára ezt így kell rendelkezésre bocsátani. Ugyanakkor irodahelyiség folyamatos rendszerű igénylése elsődlegesen akkor lehet megalapozott, ha a nemzetiségi önkormányzat nemzetiségi oktatási, közművelődési, érdekképviselési intézmény– folyamatos feladatellátást igénylő – fenntartói/munkáltatói jogait is gyakorolja vagy más olyan nemzetiségi közszolgáltatást végez, amely szükségessé teszi az iroda mindennapos igénybevételét. Az (akár) mindennapos használat joga sem jelent azonban önálló, azaz kizárólagos használati jogot, mert a nemzetiségi önkormányzat helyiséghasználati igényének a tényleges nemzetiségi feladatellátáshoz kell igazodnia. A nemzetiségi önkormányzat használati joga az esetenkénti használattól a folyamatos használatig is terjedhet tehát, de a jog mégsem teszi kötelezővé, hogy a helyi önkormányzat a kötelezettségének kizárólagos használat biztosításával tegyen eleget.

A települési szilárd hulladék-szállítási közszolgáltatás a teljes lakosságot érinti, ezért kiemelt figyelmet érdemelt 2012. évben is a terület alapjogi szempontú átfogó vizsgálata. „A válság megjelenése a települési szilárdhulladék-kezelésben” című vizsgálat elsődleges célja annak feltárása volt, hogy a gazdasági-pénzügyi válság milyen problémákat okoz a hulladékgazdálkodás – ezen belül is a települési szilárdhulladék-kezelési közszolgáltatás – terén, annak ellátását veszélyezteti-e, illetve a válság miként tükröződik a szolgáltatásban részt vevők magatartásában. A vizsgálat célja volt továbbá áttekinteni, hogy a konfliktusok jogalkotási, jogalkalmazási, illetve jogértelmezési eredetűek-e, esetleg az intézményi rendszer elégtelenségére vagy az érdekmotivációk hiányára vezethetők-e vissza. A Biztos szerint az egészséges környezethez való alapjog sérelmét idézheti elő, ha bizonytalan a hulladékgazdálkodás egyik eszközét jelentő települési szilárd hulladékszállítási közszolgáltatás finanszírozási alapja. Jogsérelmet idézett elő a hulladékgazdálkodásról szóló törvény egymás utáni, gyors ütemben történt módosítása is. A Biztos a társadalmi szemléletváltás szükségességére is rámutatott, ugyanakkor hangsúlyozta, hogy önmagában a szemléletformálásnak csupán azon fogyasztók esetén lehet valódi hatása, akik önerejükből képesek a közszolgáltatás díjának megfizetésére. A rászoruló fogyasztók esetén ehhez támogatásra, a díj teljes vagy részleges átvállalására is szükség van (AJB-2994/2012).

Az **illegális hulladékégetés** kérdésével „A válság vesztesei – a paragrafusok fogságában” projekt keretében lefolytatott átfogó vizsgálat mellett egy konkrét panasz alapján is foglalkozott a Biztos. A panaszos családja életminőségének, gyermekei egészségi állapotának romlása miatt fordult a Biztos Hivatalához a szomszédjai rendszeres hulladékégetését és az érdemi hatósági intézkedések hiányát sérelmezve. A vizsgálat feltárta, hogy a település jegyzője eljárási és döntési kötelezettségének nem tett eleget, míg a kistérségi jegyző közel egy évig nem intézkedett a jogerős és végrehajtható levegőtisztaság-védelmi bírság végrehajtása iránt. Ezen túl a Biztos álláspontja szerint az egészséges környezethez való joggal kapcsolatban visszásságot okoz, ha sem szabálysértési, sem pedig büntetőjogi úton nem lehet fellépni az illegális hulladékégetéssel szemben (AJB-879/2012).

Számos egyedi panasz is érintette a hulladékszállítási közszolgáltatást. A beadványok elsősorban a kötelező igénybevétellel, valamint a hulladékszállítási díj összegének megállapításával kapcsolatosak és általában az előirt jogszabályi kötelezettségekkel függnek össze. A vizsgálatok szinte minden esetben kiterjedtek a panaszolt települési önkormányzatok rendeleti szabályozásának áttekintésére. Ennek során gyakran észlelhetőek a helyi hulladékszállítási rendeletek fogyatékoságai. A panaszosok általában azt sérelmezték, hogy ingatlantulajdonosként hulladékszállítási díj fizetésére kötelezik őket annak ellenére, hogy nem vagy csak alig veszik igénybe a szolgáltatást. Leggyakrabban arra hivatkoznak, hogy nem keletkezik hulladékuk (komposztálnak, nem főznek otthon stb.), nem rendelkeznek gyűjtőedénnyel, illetve nem kötöttek szerződést a közszolgáltatóval. Jellemző panasz volt a közszolgáltatás ellátásának túlzott gyakorisága, a szüneteltethetőség és a kedvezmények hiánya. Általános problémát jelentett az igénybe vehető edényméretek kérdése, valamint az adók módjára történő behajtás kifogásolása.

Természetesen a Biztos 2012-ben is vizsgált új típusú panaszokat, ilyen volt a **modellrepülő reptetés által okozott zajt** sérelmező beadvány. Bár a panaszos szerint a zaj mértéke nem olyan jelentős, valamint rövid idejű ahhoz, hogy bármilyen károsodást okozna, őt mégis nagyon zavarta. Felvetette, hogy lehetne olyan helyet találni, ahol egyáltalán nem, vagy kevesebb embert zavarna e szabadidős tevékenység. A Biztos a repülőgépmodell reptetéssel összefüggő jogalkotási mulasztások miatt a jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelményével összefüggésben állapított meg visszásságot (AJB-853/2012).

Szintén szabadidős tevékenységgel kapcsolatos az a beadvány, amelyben a panaszos a lakóhelye közelében lévő általános iskola **labdarúgó-pályájának használatából eredő zajhatásokat**, a pálya megvilágítását szolgáló lámpatestek beállítását, a pályát igénybevevők viselkedését, illetve azt kifogásolta, hogy az önkormányzat a lakossági panaszok alapján nem tett érdemi intézkedéseket. A Biztos kifejtette, hogy a sportpálya környezetében élők nem kényszeríthetők semmilyen tevékenység zavaró hatásainak tűrésére, joguk van tulajdonuk zavartalan birtoklására. A jegyző kötelessége intézkedni a pálya környékén lakók nyugalmanak tiszteletben tartása érdekében. A lakók több alkalommal kérték a pálya használatának korlátozását, de az önkormányzat a megkötött vagyonhasznosítási szerződésre hivatkozva nem tett semmit, a vizsgálat feltárta, hogy sem birtokvédelmi, sem zajvédelmi hatósági eljárás nem indult. Megfelelő egyensúlyt kell kialakítani a sport, mint egészségmegőrző tevékenység biztosításához fűződő érdek, illetve az érintett lakosság érdekei között. Ez az egyensúly úgy valósítható meg, ha a sportpálya működését, mind a sporttevékenységet folytató, mind a zavaró hatások által érintett lakosság érdekeit figyelembe vevő előírásokkal szabályozzák, a feltételek betartását pedig hatékonyan ellenőrzik.

A sportpálya használatának korlátozása megfelelő kompromisszumot jelenthet a környéken lakók és a sportpályát üzemeltetők, valamint a sporttevékenységet folytatók között. Amennyiben ez nem jöhet létre, a hatósági eljárások megfelelő lehetőséget kínálnak az ügy megoldására (AJB-1290/2012).

A katonai és nem katonai célú polgári lőtér zajos működése miatt is érkeztek panaszok a Biztoshoz. Az utóbbiak szabadidős zajforrásoknak minősülnek, amelyekkel kapcsolatban a környezetvédelmi hatóság a kistérség székhelye szerinti települési önkormányzat jegyzője. Az AJB-4122/2012. számú ügyben készült jelentésben a Biztos megállapította, hogy a jegyző nem gyakorolta ezt a hatáskörét, ezzel hátráltatta a környezetvédelmi konfliktus mielőbbi megoldását.

A Biztos szerint lényeges szempont, hogy amennyiben a közérdek egyes szegmenseinek összeütközése merül fel – így például a környezet védelme szemben áll a katonai, nemzetbiztonsági érdekekkel – akkor az adott eset összes körülményét egyedileg mérlegelve kell dönten, figyelemmel természetesen az egészséges környezethez való jogból eredő intézményvédelmi kötelezettségekre és korlátozhatóságának feltételeire is. Nem fogadható el olyan rendezési terv, amely a meglévő kedvezőtlen beépítettségi szinten és környezeti állapotban újabb lakóövezetet alakít ki, valamint újabb építési engedélyek kiadására és ezáltal a jelentős zajterhelésnek kitett lakosság számának növekedésére teremt lehetőséget.

A tárgyévi vizsgálati jelentés megállapította, hogy a környezeti vizsgálati követelmények megfelelő érvényesüléséhez a településrendezési szabályozásban további rendelkezések megalkotása szükséges, meg kell erősíteni a nyilvánosság részvételét a rendezési folyamatban, hogy az észrevételeket megfelelő időben közölhessék és azokat a szabályozás kidolgozásánál és a döntéshozatalnál is figyelembe vegyék. Felül kell vizsgálni továbbá a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű építési beruházások megvalósításához szükséges településrendezési eszköz készítésekor alkalmazható egyszerűsítéseket. A jelentésben feltárt visszasságok, illetve a jogalkalmazási bizonytalanságok orvoslására a Biztos elsősorban a belügyminisztert, néhány vonatkozásban pedig a vidékfejlesztési minisztert hívta fel a szükséges intézkedések megtételére. A vidékfejlesztési miniszter alapvetően egyetértett a jelentés megállapításaival, az intézkedések elsődleges címzettje, a belügyminiszter azonban a kért intézkedések jelentős részét elutasította, másik részénél úgy ítélte meg, hogy a településrendezést újraszabályozó kormányrendelet egyes előírásaival azok teljesülnek. Az új kormányrendeletben néhány területen valóban történt előrelépés, számos fontos pontban azonban nem egészült ki a településrendezési szabályozás azokkal a sajátos követelményekkel, amelyek lehetővé tették volna a környezeti vizsgálat általános előírásainak való megfeleltetést, szolgálva evvel a jogbiztonságot, megkönnyítve a jogalkalmazást. A nyilvánosság részvételének megerősítéséhez a partnerségi egyeztetés bevezetése nem elégséges, az új rendelkezések pedig több vonatkozásban az építési törvényben 2012-ben még biztosított lehetőségekhez képest is visszalépést jelentenek. A teljes eljárás alóli kivételek felülvizsgálata sem történt meg, éppen ellenkezőleg, a kivételek köre, ahol megengedett az egyszerűsített vagy tárgyalásos egyeztetés, véleményezés, tovább bővült. A jelentésben megfogalmazott aggályok az előzőekben írottak alapján tehát továbbra is fennállnak.

Az új biztosi törvény immár fontos célként fogalmazza meg **a leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportokhoz tartozó személyek jogainak fokozott védelmét**. A Biztos a korábbi évek gyakorlatát folytatva, és ezúttal a törvény erejénél fogva is kiemelt figyelmet fordított az ebbe a csoportba tartozók alapvető jogainak a védelmére.

2012-ben is, ahogy korábban több alkalommal a tél első hónapjaiban vizsgálta a fővárosi hajléktalanok, a hajléktalan ellátás helyzetét. A rövid idő alatt elkészített gyorsjelentésben (AJB-1834/2012) összegezte tapasztalatait azzal, hogy a közvetlen életveszély gyors és hatékony elhárítását követően személyre szabott megoldásokat kell találni a hajléktalanság megszüntetésére, „újratemmelődésének” megakadályozására. Jelentésében hangsúlyozta, hogy megszüntették a hajléktalanok úgynevezett túlélési pontjait, de az ellátó rendszer új szálláshelyek megnyitásával, a férőhelyszámok növelésével igyekezett megoldani a rendkívül hideg időjárás miatt kialakult nehéz helyzetet.

A Biztos 2012-ről készült beszámolója kiemeli, hogy a hagyományos ombudsmani eszköztárban a Biztos a tudomására jutó, a **gyermekek alkotmányos jogait érintő visszaéléseket** kivizsgálja, és orvoslásuk érdekében általános vagy egyedi intézkedéseket kezdeményezhet; ugyanakkor emellett a nyilvánosság használata, mint az intézmény „legerősebb fegyvere”, proaktív jogvédelmi eszközként egyre nagyobb hangsúlyt kap, amely a gyermeki jogok terén különösen fontos.

A jelentések közül kiemelkednek a gyermekek jogaival kapcsolatosak. A gyermekek jogaival összefüggő állandó probléma a gyermekek étkeztetése volt. A közétkeztetés mennyiségi és minőségi problémái, valamint a speciális igényű gyermekek ellátása, az iskolai büfék kínálata, az egészséges ivóvíz használata, a főzés és a kulturált étkeztetés tárgyi és személyi feltételei, az anyagi források, a térítési díjak tekintetében indultak eljárások.

2012. szeptember 1-jéig Magyarország 3175 települése közül 699 helyi önkormányzat képviselő-testülete alkotott rendeletet a **tiltott, közösségellenes magatartások szabályairól**. Országosan 40 településen tiltották a guberálást, 10 helyen a néma koldulást, 9 településen a kéregetést, az ún. nem rendeltetésszerű közterület-használatot pedig 552 helyi rendelet nyilvánította közösségellenes magatartásnak. Mindezek alapján a Biztos azt kérte az Alkotmánybíróságtól, hogy a már hatályon kívül helyezett építési törvényi szabályok mellett vizsgálja felül és semmisítse meg az új önkormányzati törvény felhatalmazó rendelkezéseit is. Az Alkotmánybíróság 2012. november 12-én meghozott határozatában alkotmányellenesnek nyilvánította és megsemmisítette a szabálysértési törvénynek azt a rendelkezését, amely szabálysértéssé minősítette a közterület életvitelszerű lakhatásra való használatát, és megsemmisítette azokat a törvényi rendelkezéseket is, amelyek rendeletalkotási felhatalmazást adtak az önkormányzatoknak pénzbírsággal sújtható közösségellenes magatartások meghatározására. A Biztos szerint a döntés azt üzeni, hogy Magyarországon az emberi méltóságnak és a jogállamnak létező garanciái vannak, az állam büntetőhatalma pedig továbbra is csak megfelelő korlátok között érvényesülhet. A Biztos a határozat kapcsán emlékeztet arra is, hogy mindez nem előzmény nélküli, 2011 decemberében az Alkotmánybíróság ugyanis megsemmisítette a guberálást szankcionáló önkormányzati rendeletet. A Biztos visszaigazolv látja a határozatban azt az álláspontját, hogy csak akkor beszélhetünk jogállamiságról és egyenlő méltóságról, ha világosan elválik, hogy mi az, ami a közterületen jogi értelemben tilos és szankcionált, valamint ha nem lehet valakit pusztán kilátástalan szociális helyzete, hajléktalansága miatt üldözni és büntetni.

2012-ben a **jogalkotási javaslatok** kevesebb, mint 10 százaléka érintett önkormányzati rendeletet. Ebben a viszonylag alacsony arányban szerepe van annak is, hogy a Biztos mellett az önkormányzati jogalkotással kapcsolatban a törvényességi felügyeletet ellátó kormányhivatalok is rendszeresen megfogalmaztak észrevételeket. Az önkormányzati rendeleteket érintő javaslatok többsége környezetjogi volt, ezen belül a hulladékgazdálkodással függött össze.

2013. évi jelentések

A Biztos 2013-ban is fokozott figyelmet fordított a törvényben kiemelt öt vizsgálati területre. A beadványok jellemzően a gyermekvédelmi, gyermekjóléti szervek mulasztásairól, késlekedéseiről számoltak be. A Biztos 2013-ban külön projektet szentelt a gyermekek egészséghez és egészséges környezethez való jogának érvényesülésével kapcsolatos helyzet átfogó vizsgálatának és elemzésének. A tárgyévben több, a gyermekek közétkeztetésével kapcsolatos ügyben folyt vizsgálat, amely ugyancsak érintette az egészséghez való jog védelmét és érvényesülését. A jelentéssel zárult ügyekben pedig e mulasztások nem csak a jogbiztonság követelménye, a tisztességes eljárás, a jogorvoslati jog sérelmét idézték elő, hanem – közvetve vagy közvetlenül – az érintett gyermekek alapvető jogainak védelme szempontjából is aggályosak voltak. A konkrét panaszügyek jelentős része egyedi jellegű ajánlással vagy kezdeményezéssel zárult, ugyanakkor a Biztos – a hatósági eljárások kritikája mellett – a tárgyévben is rámutatott a rendszerszintű, szabályozásból adódó visszás elemekre is.

Az AJB-1499/2013. számon folytatott vizsgálat alapja az volt, hogy hivatalos úton szerzett értesülés kapcsán jutott a Biztos tudomására, hogy egy településen nem működik a családsegítő és a gyermekvédelmi szolgálat. A Biztos megállapította, hogy az önkormányzat, illetve a feladatot átvállaló intézményi társulás törvényi kötelezettségét megszegte, amellyel a gyermekek védelemhez és gondoskodásához való jogával összefüggésben visszasságot idézett elő. Korábban több vizsgálata során érintette azt a lényeges kérdést, hogy megfelel-e a vonatkozó NM rendelet mellékletében felsorolt szakmai létszám irányszámainak és létszámminimum normáinak az, hogy egy településen a családgondozó csak a hét egy napján érhető el, egyéb esetekben csak telefonos elérhetősége adott.

Többen panaszolták, hogy a köznevelési intézményekben nem biztosították a teljes körű kedvezményes étkeztetést az arra jogosult gyermekek számára. A Biztos – az AJB-2028/2012. számú vizsgálatában – számos óvodában és iskolában tekintette át a kedvezményes étkeztetés körülményeit. Vizsgálata során megállapította, hogy az étkeztetés biztosítására kötelezettek – nem állami intézménynél a fenntartó, a települési önkormányzat az általa fenntartott óvodában és a közigazgatási területén az állami intézményfenntartó központ által fenntartott nevelési-oktatási intézményben – költségvetési okokra hivatkozással kedvezményesen az 1–8. évfolyamon tanuló gyermekek számára a déli fő étkezést, a vizsgált középiskolában a kedvezményes (50%-os) étkezést pedig a jogosultak nagy száma ellenére csak minimális létszámú gyermek számára biztosították. Élve a jogszabály adta lehetőséggel a fenntartók, iskolavezetők a szülőket arra hívták fel, nyilatkozzanak úgy, hogy gyermekük számára csak az ebédet igényelik. E gyakorlat a hátrányos helyzetű településeken élő és szociálisan rászoruló gyermekek tekintetében különösen méltánytalan. A Biztos álláspontja szerint a gyermekek egészséges fejlődését csak olyan szabályozás szolgálhatja, amely az arra szociálisan rászoruló gyermekeknél a gyermek érdekét szem előtt tartva biztosítja az élettanilag szükséges étkezéseket és nem csak az ebédet, hanem a kisétekezéseket is.

E követelménnyel pedig – különösen, ha az a gyermek számára kedvezményesen, térítésmentesen, alanyi jogként vehető igénybe – ellentétes az a rendelkezés, hogy a szülő a gyermekének alanyi jogon járó szolgáltatásról lemondjon. Különösen, hogy a döntés ebben az esetben a feltárt körülmények szerint vélhetően nem a szülő önkéntes elhatározásán, hanem a közszolgáltatás nyújtására köteles szerv hatékony nyomásgyakorlásán alapul.

A Biztos éves beszámolója kiemelte, hogy **a helyi önkormányzat és a települési nemzetiségi önkormányzat közjogi kapcsolata** mellérendelt. A jogszabályok a két önkormányzat közötti kapcsolatok rendezése érdekében kötelezővé teszik az általános jogi szabályzás helyi viszonyokra alkalmazását és részletezését egy együttműködési megállapodásban. A helyi önkormányzat – az önkormányzati hivatal útján, a jogszabályok és az együttműködési megállapodás keretei között – a gazdálkodás belső ellenőrzési mechanizmusait nemcsak saját maga és költségvetési szervei, de a települési nemzetiségi önkormányzat számára is köteles kiépíteni és működtetni. A helyi önkormányzat az együttműködési megállapodás részletszabályai nélkül azonban – azok pótlásáig – jogszerűen nem folytathat le a nemzetiségi önkormányzat gazdálkodását érintő belső ellenőrzést. Az adott esetben közvetlen kommunikáció, egyeztetés nem folyt a két önkormányzat között a belső ellenőrzésről való döntés, a belső ellenőrzés megtervezése, a belső ellenőrzési terv jóváhagyása és a belső ellenőrzés során felvetődő kérdések megoldása kapcsán. A két önkormányzat együttműködési megállapodása nem is tartalmazott megfelelő szabályokat a belső ellenőrzés vonatkozásában.

A Biztos és a környezetvédelmi jogterületért felelős biztoshelyettes széleskörű tájékozódás és adatelemzés alapján a jelentésben megállapította, hogy a vizsgált önkormányzat megalapozatlanul hivatkozott takarékosági okokra akkor, amikor 27 **közkifolyó lezárásáról** és 62 **közkifolyó víznyomásának csökkentéséről** döntött. A lezárt közutakon mért fogyasztás ugyanis nem haladta meg az önkormányzat kapcsolódó rendeletében meghatározott átlánymennyiséget, míg a nyomáscsökkentett kutak használói kevesebb ivóvizet vételeztek, mint amit a jogszabály a létfenntartási és közegészségügyi vízmennyiségként (minimumként) meghatározott. A biztoshelyettes a konkrét ügytől függetlenül is emlékeztetett arra, hogy az ivóvíz az élet nélkülözhetetlen feltétele, az ivóvízhez való jog elválaszthatatlan az élethez való alapjogtól.

A közös jelentés megállapította, hogy az önkormányzat közkifolyó-használatot korlátozó döntése látszólag valamennyi jogalanyra egyaránt vonatkozott, de az intézkedés a lakosság egy jól behatárolható, cigány nemzetiségi származással jellemezhető csoportját lényegesen nagyobb arányban érintette, mint a népesség más csoportjait. Az egyenlő bánásmód sérelme alóli kimentési okként ugyanakkor nem fogadható el önmagában az a tény, hogy a közkifolyók nagyobb hányada a cigány származású lakosság által legsűrűbben lakott szegregátumok területén található. Az Alkotmánybíróság iránymutatása és a hatályos szabályok szerint megvizsgálva ugyanis a kimentés kérdését, az alapjogot korlátozó döntés önkényes indokokon alapult, a döntés és annak végrehajtása nem volt elkerülhetetlen, illetve (a kollektív büntetési jellege miatt) a korlátozással elérni kívánt céllal való arányosság sem volt igazolható. Mindezek miatt a Biztos és a biztoshelyettes az emberi méltóság sérelmét, illetve nemzetiségi származáson alapuló közvetett diszkriminációt is megállapított. A megkeresett szervek a Biztos intézkedéseit elfogadták.

A településfejlesztés, az ivóvízhez való jog intézményvédelmi kérdései, az építésügyi eljárások és a testi, lelki egészséghez való jog közötti kapcsolat összefüggései jelentek meg az AJB-1314/2013. számú ügyben.

A belterületi, de közművel nem ellátott ingatlanon élő panaszos azt sérelmezte, hogy az önkormányzat nem teszi meg a szükséges intézkedéseket az ivóvíz biztosítása érdekében. Bár az önkormányzat intézkedett annak érdekében, hogy valamilyen módon biztosítsa a vízvételi lehetőséget, ezek az intézkedések nem feleltek meg a hatályos jogszabályoknak. Lényeges körülmény ugyanakkor, hogy a csekély lélekszámban érintett lakosok részére az ivóvízhez való hozzáférés biztosításának elmulasztása régóta fennálló probléma, amely azért került felszínre, mert a lakosok által addig szívességi alapon használt vízvételzési lehetőség megszűnt. Az ombudsman felkérte a polgármestert, hogy az önkormányzat költségvetését figyelembe véve vizsgálják meg, az ivóvízhez való hozzáférés biztosításának melyik formájáról tudnak gondoskodni a jogszabályok által meghatározott módon, és tegyék meg az ehhez szükséges intézkedéseket.

A korábbi évekhez hasonlóan 2013-ban is jelentős számban érkeztek környezeti **zajjal kapcsolatos állampolgári panaszok**. Súlyos konfliktusok forrása volt a vendéglátóhelyek működése: a hangos zeneszolgáltatás mellett az érkező és távozó vendégek utcai hangoskodása, kulturálatlan viselkedése és a megnövekedett gépjárműforgalom is zavarhatja a környéken lakókat. Sokak nyugalma zavarhatják az egyes közterületi rendezvények is.

Jellemző vizsgálati terület volt és számos egyedi panasz érintette a **hulladékszállítási közszolgáltatást**. Ezen a területen lényeges változást generált a 2013. január 1-jén hatályba lépett új hulladéktörvény, ugyanakkor továbbra is hatályban maradt a települési hulladékkezelési közszolgáltatási díj megállapításának részletes szakmai szabályairól szóló kormányrendelet. Az önkormányzatoknak a kötelező hulladékkezelési közszolgáltatáshoz kapcsolódó jogalkotási hatáskörét a törvény részletesen szabályozza. Több önkormányzat rendeletével kapcsolatban is megállapítást nyert, hogy visszásságot idéz elő, ha nem biztosított a 110–120 literesnél kisebb gyűjtőedény a kevesebb hulladék elszállítását igénylő lakosok számára. Szintén visszásságot jelent, ha a helyi rendelet nem tartalmazza az ingatlanhasználó részéről történő szüneteltetés eseteire vonatkozó szabályozást.

A **hajléktalanság kérdése, a fedél nélküliség körülményei, elszenvetők életminősége** ebben a beszámolósi időszakban több vizsgálatot igényelt. A hajléktalanok a társadalom peremén élő, rendkívül kiszolgáltatott emberek, akik számára létkérdés a fokozott állami/önkormányzati védelem. Nemcsak a 2013-as vizsgálatok szempontjából, hanem elvi megfontolásból is lényegesnek tartotta a Biztos arra rámutatni, hogy a hajléktalanság társadalmi, jogi megítélése vegyes, az el- és befogadás területi szinten érzékelhető, az elemzés fókuszja a kiszolgáltatott lét. A hajléktalanság tekintetében a történeti aspektus a rendszerváltás időszakáig nyúlik vissza, de a megoldás egyelőre az európai szinten is változó. A hajléktalanság kérdése az utca vonalától az ellátó rendszer monitorozásán át a jogszabályi háttér teljes áttekintésén és kritikai elemzésén alapult. A közösségi együttélés reguláit, a helyi rendszabályokat meglehetősen szélesen értelmező önkormányzatok, felhatalmazásukat tekintve 2013. január elsejétől a közösségi együttélés helyes és követendő mikéntjét is jogi keretek között szabályozhatják. A települési önkormányzatok többsége 2012. év végéig hatályon kívül helyezte a kifogásolt törvény alapján hozott rendeletét. A Biztos szerint azonban az Alkotmánybíróság határozatának kihirdetésekor folyamatban levő, jogerősen elbírált ügyekben – a kormányhivatalok egységes iránymutatása hiányában – fennállt az alapjogsérelem lehetősége.

Egy beérkezett jelzés szerint az átmeneti hajléktalanszállón folyamatosan felmerülő probléma a téli időszakban, hogy az engedélyezett létszámon felül többen szeretnék igénybe venni a krízisszállást. A jogszabályi kötöttségek miatt a megfelelő férőhelyek hiányában azonban az önkormányzat nem tud az igényekhez mérten elszállásolást biztosítani. A helyzet kezelésére belső gyakorlatot alakítottak ki arra vonatkozóan, hogy az intézmény szociális munkása milyen szempontok alapján döntheti el, hogy kinek kell az intézményen kívül töltenie az éjszakát, és kit enged be. A vizsgálat ideje alatt a fenntartó az időleges férőhelyszámok bővítésének engedélyezésével az igényekhez mérten szükséges ellátás kialakítása érdekében hatékony lépéseket tett, az alapjogokkal összefüggő visszásságok jövőbeni megakadályozása érdekében azonban a Biztos figyelemfelhívással élt. Kiemelte, hogy az a gyakorlat, mely szerint a szociális intézmény vezetője vagy az ott dolgozó szociális munkás dönti el, hogy mely személyek krízisellátását engedélyezi, és mely személyek kénytelenek a közvetlen életveszélyt jelentő téli időszakban fedél nélkül tölteni az éjszakát, jogállami keretek között elfogadhatatlan.

2013-ban az egzisztenciálisan kiszolgáltatott személyek jogainak védelme szempontjából kiemelt jelentősége volt két, a **szociális tűzifa, illetve más természetbeni támogatás kiosztásának feltételeivel** kapcsolatos vizsgálatnak. A kérelmezők szerint a település honlapján és a helyi lakosokhoz szórólap formájában eljuttatott, a szociális tűzifa igénylésére vonatkozó hirdetmény szövege sérti a kérelmezők alapvető emberi jogait. A polgármester által közzétett rangsorolási feltételek közé tartozott például, hogy az igénylő mennyiben rontotta a település jó hírnevét, illetve a közmunka során milyen szorgalommal, mennyire tisztességesen és megbízhatóan végezte el a rá bízott feladatokat. A hirdetmény szerint tűzifára csak az arra érdemes, beilleszkedő, példamutató életformát élő, a település jó hírnevét ápoló és a települést építő családok számíthatnak. A felhívásban szerepelt, hogy ha e szempontok alapján méltatlannak bizonyul valaki, akkor ne fáradjon a kérelem beadásával, ne terhelje az önkormányzatot, mert a kérelmét elutasítják.

A jelentés ezzel együtt kiemelte, hogy a polgármester válaszáadásának elmaradása, az ismételt megkeresés és a kormányhivatali felhívás ellenére a minimális együttműködési kötelezettség megsértése, valamint a biztosi vizsgálat szándékos akadályozása önmagában sértette a jogállamiság elvét. A jelentés rámutatott, hogy a szociális célú tűzifa kiosztásával az állam a különösen rászoruló embereknek a minimális életfeltételek biztosításában nyújt segítséget. Egy olyan speciális, természetbeni szociális támogatásról van szó, amelynek odaítélése során jogszerűen állapíthatóak meg az igénybevétel olyan feltételei, amelyek azt célozzák, hogy a valóban rászorulókhöz juthasson el a segítség. A Biztos szerint az önkormányzat a rendelet megalkotása során nem vette figyelembe a támogatásra való jogosultság általános keretfeltételeit tartalmazó miniszteri rendelet összes előírását. A jelentés arra a következtetésre jutott, hogy egy önkormányzati rendeletben a jogosultak körére vonatkozó szűkítés, a polgármesteri döntés formája, továbbá a fellebbezésre vonatkozó rendelkezés hiánya egyaránt aggályos, s így felmerül a tisztességes eljáráshoz és a jogorvoslathoz való jog sérelmének veszélye.

A Biztos jelentésében külön is kiemelte, hogy a rászorultság igazolásán túlmenően egyéb magatartásbeli vagy szubjektív „érdemességi” feltételek ebben a körben nem állíthatóak fel: az önkormányzati rendelet a rászorulókat különböző, általa meghatározott, homályos normák alapján nem rangsorolhatja.

A Biztos szerint a hivatalos felhívásban „túljelentkezés esetére”, illetve általánosságban előírt szubjektív, önkényes, a rászorultság megállapításával semmiféle kapcsolatban sem álló feltételek súlyosan sértik a potenciális kérelmezők emberi méltóságához való jogát és az egyenlő bánásmód követelményét. Egy jogállamban elfogadhatatlan az, ha egy település önkormányzata vagy polgármestere kvázi diszkrecionális jogkörben, mindenféle jogi kontroll nélkül dönthet arról, hogy a településen kit tart jogosultnak arra, hogy szociális célú tűzifát igényeljen. A jelentésre a polgármester egyáltalán nem adott választ, a kormányhivatal válaszában arról adott tájékoztatást, hogy a törvényességi felügyeleti jogköre e kérdés vizsgálatára nem terjed ki.

Számos panasz érkezett a tárgyévben a helyi önkormányzatok által biztosított **szociális ellátások nyújtásának, folyósításának gyakorlatával** kapcsolatban, így például a lakásfenntartási támogatás megvonásával kapcsolatban. A szociális törvény felhatalmazza az önkormányzatokat arra, hogy a lakókörnyezet rendezettségéhez kössék az aktív korúak ellátására való jogosultságot. Előírható a kérelmező lakásának vagy házának, udvarának, kertjének, a kerítéssel kívül határos területnek tisztán tartása, az ingatlan állagának és rendeltetészerű használhatóságának, valamint higiénikus állapotának biztosítása. A Biztos szerint a jogállami követelményeket sérti, hogy a feltételek meglétének ellenőrzése – a felhatalmazás túlságosan általános és bizonytalan megfogalmazása miatt – értékeléshez, önkényes jogalkalmazáshoz vezethet. A szabályozás szubjektív, nem egyeztethető össze a szociális biztonsághoz való joggal, mivel a támogatásra jogosultak egy, a szociális szempontrendszerrel, rászorultságtól független körülmény miatt eshetnek el a megélhetési minimumot biztosító ellátástól. Az állam szükségtelen módon és aránytalan mértékben avatkozik be a kérelmezők magánéletébe, amikor vizsgálhatóvá teszi a külvilág elől elzárt udvar, a lakásbelső állapotát és az emberi méltósághoz való jogot is sérti, hogy a felhatalmazás lehetőséget teremt a szociális ellátást kérelmezők életmódja, életvezetése, magánszférája önkormányzati ellenőrzésére.

Meg kell említeni a 2013-as évben bevezetett **új hatáskört**. A Biztos 2013. január 1-jétől más jogszabályba ütköző önkormányzati rendelettel szemben a Kúria Önkormányzati Tanácsához címzett beadvány megfogalmazására jogosult. Ezen jogkörével három alkalommal élt (egy szmogriadó-tervről szóló rendelet, egy telekadóról szóló rendelet, egy közösségi együttélési szabályokról szóló rendelet).

2014. évi jelentések

A gyermekek jogainak érvényesülése és védelme területén a Biztos 2014-ben is igyekezett eleget tenni sokoldalú és összetett feladatainak, egyszerre élve a panaszok vizsgálatára épülő reaktív vizsgálati, továbbá az átfogó, rendszerszintű aggályokat feltárni és megelőzni kívánó proaktív jogvédelmi eszközökkel. Jelentéseiben minden alkalommal igyekezett felhívni a figyelmet a magyar alkotmányi és törvényi garanciák fontossága mellett a nemzetközi emberi jogi elvárásokra. A gyermekvédelmi jelzőrendszer működésének kérdéseitől a gyermekvédelmi gyámok jogintézményének bevezetésén át egészen a gyermekbarát igazságszolgáltatás és áldozatsegítés rendszeréig a problémák konstruktív megoldása irányában kívánt lépéseket tenni.

2014-ben a nemzetiségi biztoshelyetessel együttműködve konkrét **nemzetiségi jellegű panaszügyek** kivizsgálásával, valamint hivatalból indított vizsgálatok indításával, lebonyolításával tett eleget a nemzetiségi jogok védelmére vonatkozó feladatai Alaptörvénnyel összhangban történő ellátásának. Az Alaptörvény és a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény (Njt.) is garantálja a nemzetiségi közösségek öngazgatáshoz, önkormányzatisághoz való jogát. A nemzetiségi önkormányzati jogok a nemzetiséghez tartozó választópolgárok közösségét illetik meg, akik ezeket a jogukat törvényben meghatározott módon, választott képviselőik útján gyakorolják. A települési nemzetiségi önkormányzat testülete a képviselő-testület, a területi és az országos nemzetiségi önkormányzat testülete a közgyűlés. Az önkormányzatiság biztosítéka többek között az, hogy az egyes nemzetiségi önkormányzatok, illetve a nemzetiségi és a helyi önkormányzatok között nincs alá-fölérendeltségi viszony.

A nemzetiségi önkormányzatok beadványai alapján indult vizsgálatok rámutattak arra, hogy a több évtizedes működési tapasztalatok ellenére is jelentkeznek együttműködési problémák, amelyek a nemzetiségi jogok helyi szintű érvényesítését is akadályozhatják. A nemzetiségi jogok törvényi szabályozása több alkalommal is módosult, elősegítve a helyi és nemzetiségi önkormányzatok együttműködéséhez szükséges törvényi garanciák és a jogérvényesítés feltételeinek biztosítását. A konfliktusok megelőzésének, feloldásának alapvető feltétele az együttműködés feltételeinek, körülményeinek egyértelmű, minden részletre kiterjedő helyi szintű rögzítése. A vizsgálati tapasztalatok azonban arra hívják fel a figyelmet, hogy a legrészletesebb szabályozás sem pótolhatja a helyi önkormányzat jóhiszemű, nyitott hozzáállását, együttműködési készségét annak érdekében, hogy a nemzetiségi önkormányzat jogszerűen, a helyi önkormányzattal szoros munkakapcsolatban láthassa el a helyben élő nemzetiségi lakosok érdekeinek védelmét és képviseletét, a nemzetiségi jogok minél teljesebb körű érvényre juttatását.

2014-ben számos ombudsmani vizsgálat érintette a **hulladékszállítási közszolgáltatást**. Általánosságban kijelenthető, hogy e közszolgáltatás kötelező igénybevétele alapvető joggal összefüggő visszasságot nem okoz, annak előírása szükséges a környezetvédelmi és közegészségügyi követelmények teljesülése érdekében. Lényeges szempont ugyanakkor a szolgáltatás–ellenszolgáltatás arányossága követelményének érvényesülése. Több panaszos sérelmezte, hogy a helyi önkormányzati rendelet nem teszi lehetővé a közszolgáltatás szüneteltetését, így a közszolgáltató az évek óta nem használt ingatlan után is követeli a hulladékszállítási díjat.

A Biztos jelentéseiben felhívta a figyelmet a hulladékról szóló törvény módosítására, amelynek eredményeként a települési önkormányzat képviselő-testülete önkormányzati rendeletben állapítja meg az ingatlanhasználó részéről történő szüneteltetés eseteit. A hatályos szabályozás alapján tehát a képviselő-testületnek már kötelezően meg kell állapítania azokat a feltételeket, amelyek mellett az ingatlanhasználók kérelmezhetik a közszolgáltatás szüneteltetését (ennek részeként a közszolgáltatási díjfizetési kötelezettség alóli mentességet) abban az esetben, ha az ingatlanukat nem használják. Az AJB-2688/2013. számú ügyben a panaszos előadta, hogy üdülőingatlanát évek óta nem használja, így azon hulladék sem keletkezik. Az önkormányzati rendelet az üdülő-ingatlanok esetében azonban nem teszi lehetővé a közszolgáltatás szüneteltetését, ezért a közszolgáltató folyamatosan követeli a hulladékszállítási díjat. A jelentés megállapította, hogy az önkormányzat a vonatkozó jogszabályokkal ellentétesen rendelkezik az ingatlanhasználó részéről történő szüneteltetés eseteire vonatkozó szabályozásról.

A Biztos kiemelte, hogy az önkormányzati rendelet e hiányossága sérti a szolgáltatás–ellenszolgáltatás arányosságának követelményét, ezáltal pedig a jogbiztonság követelményét. Többen kifogásolták a választható legkisebb hulladékgyűjtő edények méretét is. A jelentések megállapították, hogy amennyiben egy önkormányzati rendelet nem biztosít 120 literes gyűjtőedénynél kisebbet a kevesebb hulladék elszállítását igénylő lakosoknak és ezáltal számukra nem biztosítja az arányos díjfizetés lehetőségét, a jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelményével összefüggő visszásságot okoz. Több panasz is érintette a hulladékszállítás gyakoriságát. A Biztos ezekben az esetekben a települési szilárd és folyékony hulladékkal kapcsolatos közegészségügyi követelményekről szóló EüM rendeletről tájékoztatta a panaszosokat, amely szerint a bomló szerves anyagot tartalmazó hulladékot nagyvárosias és kisvárosias lakóterületen hetente legalább kétszer, egyéb lakóterületen hetente legalább egyszer, illetőleg szükség szerint nagyobb gyakorisággal kell elszállítani. A szállítás gyakoriságának minimumát megállapító jogszabályi rendelkezés nem a keletkező hulladék mennyiségén, hanem kifejezetten közegészségügyi szempontokon alapul.

A Biztos és a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes az AJB-5936/2013. számú ügyben azt vizsgálta, hogy a **szabadtéren tartott rendezvények** tekintetében a helyi önkormányzati rendeleten keresztül miként érvényesül az egészséges környezethez való jog védelme. Hangsúlyozták, hogy az önkormányzatnak kell megteremtenie azokat a jogi feltételeket, amelyekkel biztosítható, hogy ne lehessen olyan rendezvényt tartani, amely az egészséges környezethez való jog sérelmét jelenti. Különösen fontos a körültekintő szabályozás abban az esetben, ha jelentős a rendezvények száma. Bár egy sok látogatót vonzó üdülőhelyen nyilvánvalóan van igény a rendezvényekre, még ilyen környezetben sem engedhető meg, hogy az aránytalan terhet jelentsen a környezetre. A helyi rendeletet érintő változásokkal kapcsolatos álláspontjuk az volt, hogy a védelmi szint a hatálybalépéshez képest számottevően csökkent. A jelenleg hatályos rendelet a többszöri módosítás miatt indokolatlan visszalépést jelent a már elért védelmi szinthez képest, ami az egészséges környezethez való joggal összefüggő visszásságot okoz.

A Biztos ebben az évben is számos esetben találkozott a **hajléktalan emberek hétköznapi létét, ellátását, egészségügyi helyzetét érintő problémákkal**, noha jelentősebb vizsgálat csupán a 2014. január-februári téli krízisidőszak kapcsán folyt. A Biztos a fővárosi közterületeken kijelölt, az életvitelszerű tartózkodás szempontjából tiltott zónák rendeleti megállapításával összefüggésben a Kúria felülvizsgálati eljárását kezdeményezte. A Biztoshoz érkező egyes panaszok jellemzően a szállók befogadás-rendjével kapcsolatosak, illetve a nappali melegedők szolgáltatásainak kapacitáskorlátját érintették.

Az Ajbt. és a panasztörvény 2014. január 1-jétől a **közérdekű bejelentések kezelésével** kapcsolatban új feladatokat határozott meg a Biztos számára. A panaszügyekre és a közérdekű bejelentésekre vonatkozó rendelkezések nagyrészt megegyeznek ugyan a korábbi szabályozással, de az új törvény részletesen foglalkozik három újdonsággal: a bejelentő-védelmi ügyvéd intézményével, a munkáltatói visszaélés-bejelentési rendszer szabályozásával, valamint az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala által működtetett, közérdekű bejelentéseket kezelő elektronikus rendszerrel.

Tárgyévben folytatódott az a tendencia, hogy a beadványok nem csekély része közvetve vagy közvetlenül a **panaszosok szociális helyzetével** függtek össze, de azok túlnyomó többségét a Biztos hatáskör hiányában nem vizsgálhatta. Többször vizsgálta azonban a **szélsőséges időjárás miatt lakhatatlanná vált lakóházak** miatt hozzá forduló panaszosok beadványait. Kezdeményezte a belügyminiszternél, hogy a nemzetgazdasági miniszterrel együttműködve dolgozza ki az életveszélyes lakóépületben élő, felújítás, karbantartás, helyreállítás körében hatósági határozattal elrendelt építési munkák elvégzésére önerőből képtelen, szociálisan rászoruló személyek lakhatásának megőrzése érdekében szükséges, építésügyi hatóság által felhasználható forrás elkülönítésének és felhasználásának szabályait. Azzal a kéréssel fordult a közigazgatási és igazságügyi miniszterhez, hogy a kormányhivatalok útján hívja fel az építésügyi hatósági jogkörrel rendelkező jegyzők figyelmét az életveszélyes épületek állapotával kapcsolatos hatósági eljárások során a jogszabályok rendelkezéseinek maradéktalan betartására. A miniszter jelezte, hogy a jelentésben bemutatott tipikus esetekre tekintettel kész felhívni a hatóságok figyelmét a végrehajtás módjának megválasztása tekintetében helyesen alkalmazandó mérlegelési szempontokra. A Miniszterelnökséget vezető miniszter jelezte, hogy e felhívás kibocsátására az időközben bekövetkezett hatáskörváltozás miatt már nem került sor, ám a felhívás szövegtervezetét áttekintette és annak tartalmával egyetért, így a szükséges intézkedés megtételéről biztosította a Biztost. Közölte azt is, hogy fontosnak tartja vizsgálat tárgyává tenni, miként lehet az államot, az önkormányzatot, illetve a magántulajdonosokat terhelő kötelezettségeket úgy összehangolni, hogy az emberek alapvető jogai ne sérüljenek. Meg kívánja vizsgálni a vonatkozó jogszabályi előírás szerinti bírságkiszabás kérdéskörét a szociális indokokkal igazolt helyzetekben. Át kívánja tekinteni a jegyző és az önkormányzat közötti, hivatalból történő tájékoztatási kötelezettség megállapításának lehetőségét az életveszélyessé nyilvánított ingatlanok tekintetében, amely biztosítaná az ilyen ingatlanokban lakó emberek haladéktalan elszállásolási lehetőségét, illetve a biztonságos lakhatás körülményeinek megteremtését a helyzet kialakulását követően. Nagyszámú **közérdekű bejelentés** is érkezett a Biztoshoz. Ezek tárgya rendkívül szerteágazó volt, többek közt fogyasztóvédelmi, zajhatással kapcsolatos, környezetvédelmi, közlekedési táblák megrongálódásával, parkolással, közétkeztetéssel kapcsolatos beadványok voltak, továbbá önkormányzati rendelettel kapcsolatos bejelentések is érkeztek a Hivatalhoz.

A 2014-es évben a Biztos jogállammal összefüggő jelentései alapvetően öt nagyobb témakör köré csoportosíthatóak. Ezek a tisztességes eljárás követelményeinek érvényesülése, a jogállami garanciák érvényesülése, a szabálysértéssel és bírságolással kapcsolatos kérdések, a hatóság mulasztásával összefüggő jogsérelmek, valamint a jogállamiság elvének és a jogbiztonság követelményének érvényesülése pénzügyi tárgyú kérdésekben voltak.

A kerületi széttagolódás és az eltérő társaságok általi parkolás-üzemeltetés, az úgynevezett **átparkolások problematikájával** az AJB-2016/2014. számú, AJB-6481/2013. számú, valamint AJB-4460/2013. számú ügyben is foglalkozott. A jelentésekben rámutatott, hogy a vizsgált esetekben felmerült a jogalap nélküli gazdagodás. A gépjármű használója ugyanis nem annak a parkolási társaságnak a jegykiadó automatájából váltott jegyet, amely a várakozás helyén lévő parkolási rendszer üzemeltetését végzi, ekkor a parkolóhelyet üzemeltető parkolási társaságnál nem keletkezik bevétel, ezért – a jelenlegi általános gyakorlat szerint – pótdíjfizetési felszólítást helyeznek el a gépjármű szélvédőjén. Ugyanakkor az a parkolási társaság, amelynél az autós a jegyet megváltotta, jogalap nélkül jut bevételhez, vagyoni előnyhöz.

A Biztos megállapította, hogy a fővárosban a kerületi tagoltság miatt a különböző parkolás-üzemeltetők eltérő joggyakorlata miatt a szomszédos kerületekben történő úgynevezett átparkolás megoldatlansága sérti a jogbiztonság követelményét és a tisztességes eljáráshoz való jogot.

A Biztos úgy ítélte meg, hogy a jogállamiság elvével és az emberi méltósághoz való joggal ellentétes helyzet állt fenn egy településen, ahol a rendelet eredményeként az önkormányzat a teljes területén – legitim alkotmányos cél és indok nélkül – közigazgatási bírsággal sújthatta a **közterületen élést**, ezért az Alkotmánybíróság vizsgálatát kezdeményezte. Az Alaptörvény XXII. cikk (3) bekezdése rögzíti azt, hogy törvény vagy helyi önkormányzat rendelete a közrend, a közbiztonság, a közegészség és a kulturális értékek védelme érdekében, a közterület meghatározott részére vonatkozóan jogellenessé minősítheti az életvitelszerűen megvalósuló közterületi tartózkodást. A Biztos azonban indítványában azzal érvelt, hogy az önkormányzati rendelet ezen az alkotmányos jogalapon túllépve, a jogállamiság elvét és az emberi méltósághoz való jogot sértve fenyeget szankcióval.

A Biztos szerint egy községi önkormányzat rendelete, amely a **település nevének használatáról** rendelkezik, ellenétes a Polgári Törvénykönyv és a szabálysértési törvény rendelkezéseivel, ezért az AJB-2822/2014. számú ügyben kezdeményezte a Kúriánál a rendelet megsemmisítését. A rendelet ugyanis rögzíti, hogy a település elnevezése csak előzetes engedély alapján használható jogi személyek elnevezésében, rendezvényeik címében, ami a domain nevek regisztrációjára is kiterjed. A tilalom megszegését a rendelet szabálysértésnek minősíti és pénzbírsággal fenyegeti. Több alkalommal felmerült ilyen jellegű probléma a gyakorlatban. A Biztos az AJB-8678/2012. számú jelentésében összegezte a problémakört, ezért a konkrét eseten túlmutatóan is jelentős a Kúria állásfoglalása e tekintetben. A Biztos beadványa szerint az önkormányzatnak legitim igénye van elnevezésének védelmére, ezt azonban polgári jogi úton, a Ptk. alapján teheti meg. A Ptk. rendelkezéseit kiegészítő igényérvényesítést az önkormányzat rendeletben nem vezethet be. Az önkormányzatnak nincs joga szabálysértési tényállás megállapítására, erre csak a szabálysértési törvényben van lehetőség, ezért a rendelet megsemmisítését kezdeményezte a Kúriánál.

A 2014-es országgyűlési és önkormányzati választásokat értelemszerűen érintette, hogy megváltozott a nemzetiségi törvény személyi hatálya. Az önkormányzati választások régi-új eleme az **átalakulással létrejövő nemzetiségi önkormányzat jogintézménye**. Átalakulásról – a fővárosi kerület kivételével – a helyi önkormányzat dönthet, ha a névjegyzékben szereplő polgárok több mint fele az adott nemzetiség választói jegyzékében is szerepel, és a megválasztott képviselők több mint fele az adott nemzetiség jelöltjeként indult a választáson. A szigorú feltételekből előre sejteni lehetett, hogy nem, vagy csak nagyon kis számban lesznek ilyen önkormányzatok. 2014-ben tudomásunk szerint két ilyen testület jött létre.

A **gyámhatóság eljárását sérelmező panaszosok** – a korábbi évek tapasztalataival megegyezően – többnyire az eljárás elhúzódását kifogásolva fordultak a Biztoshoz, aki a feltárt alapvető jogokkal összefüggő jogsérelmek megelőzése érdekében az első- vagy a másodfokú gyámhatóság, illetve az illetékes kormányhivatal vezetőjének intézkedését kérte. 2015. évben több panaszbeadvány érkezett, amelyben a szülők azt sérelmezték, hogy sajátos nevelési igényű, integráltan nevelhető, oktatható gyermekük – megfelelő szakemberek hiánya miatt – nem részesül a nevelési tanácsadó, illetve a szakértői bizottság által javasolt fejlesztésben. A Biztos másik jelentésében felidézte, hogy a Gyvt. a nevesített jelzőrendszeri tagok jelzési és együttműködési kötelezettségén túl rögzíti, hogy a gyermek veszélyeztetettségét bármely állampolgár és a gyermek érdekeit képviselő társadalmi szervezet is jelezheti. Kiemelte, hogy a vizsgált ügyben a bejelentést követően a hatóság haladéktalanul cselekedett a gyermek védelme érdekében, ugyanakkor arra is emlékeztetett, hogy a lakókörnyezet már korábban észlelte a gyermek veszélyeztetettségét. A Biztos figyelemfelhívásnak is szánta így jelentését, külön is aláhúzva, hogy mennyire fontos a kiszolgáltatott helyzetű gyermekek esetében a lakókörnyezet közreműködése a jelzőrendszerben.

2015. évben is kiemelt jelentőséggel szerepelt a **hajléktalanság** társadalmi, jogi megítélése, az el- és befogadás változásai érzékelhetőek, az elemzések fókusza ugyanakkor szinte minden esetben a kiszolgáltatott lét. A hajléktalanság vizsgálata 2015-ben is a konkrét terepszemlét, az ellátó-rendszer monitorozását, valamint a jogszabályi háttér teljes áttekintését és kritikai elemzését jelentette. A Biztos hangsúlyozta, hogy a hajléktalanság gyors és egyszerű „felszámolása”, a hajléktalanok „eltüntetésére”, a „rendcsinálásra” vonatkozó állami törekvések megkérdőjelezzik a jogállami mechanizmusok működését, ugyanis nem a probléma, hanem a „problémás személyek” ellen hirdetnek harcot. A hajléktalanok olyan – jogérvényesítési képességgel szinte alig rendelkező – réteget képeznek, amely bármilyen jogkorlátozással szemben rendkívüli mértékben kiszolgáltatott. A közterület életvitelszerű használatára vonatkozó szabályok néhány éve új terminológiát vezettek be, ezzel jogilag is megteremtve a hajléktalanság státusz-vétségét, a státusz kriminalizálását.

A Biztos – csakúgy, mint az elmúlt öt esztendő mindegyikében – 2015-ben is hivatalból indított átfogó vizsgálatot, amelyben felmérte a téli krízisidőszak fővárosi hajléktalan-ellátását és a hajléktalanok helyzetét. A hajléktalanok életének, egészségének védelme a téli hidegben fokozott figyelmet követel meg a szélesebb értelemben vett hajléktalan-ellátórendszerben dolgozóktól és a fenntartóktól. A Biztos munkatársai aluljárókat, pályaudvarokat és jelentős, krízis-ellátást is nyújtó hajléktalanszállásokat kerestek fel. Az AJB-285/2015. számon folytatott vizsgálat kitért arra is, hogy különösen a Kúriai döntések nyomán miként alakult a közterületi életvitelszerű lét és az ahhoz kapcsolódó magatartások szankcionálásával kapcsolatos jogi háttér. A vizsgálat alapvető tapasztalata volt, hogy a hajléktalan-ellátás intézményhálózata Budapesten teljes egészében kiépült, folyamatos működésre képes, a szakmai együttműködés nyomán pedig érzékelhetően kevesebb az utcán élő emberekkel kapcsolatos konfliktushelyzet. A Biztos szerint azonban a kötelezettségvállalás mértéke nem csökkenthető azért, mert az utcai hajléktalanság kevésbé látható, a 2014/15-ös tél pedig az átlagoshoz képest enyhébb volt. Előrelépés, hogy a pályázati források időben váltak elérhetővé, és már nem jelent komoly adminisztrációs és költségvetési problémát, ha egy hajléktalan egy nap több nappali melegedőt igénybe kíván venni.

A Biztos hangsúlyozta, hogy tisztábban kellene érvényesülnie a lábadozó funkciót is betöltő átmeneti szállók, nappali melegedők egészségügyi ellátó funkciójának. Kiemelt feladat a pszichiátriai, addiktológiai problémákkal küzdő hajléktalanok elhelyezésének, gondozásának megszervezése, annak finanszírozása. Az intézményi profiltisztítás és a kiszámíthatóság érdekében a Biztos javasolta, hogy ellenőrizhető szakmai-jogi minimum standardok mentén határozzák meg az egyes intézménytípusokban nyújtandó ellátások körét.

Az AJB-3545/2014. számú ügyben a beadványozó azt sérelmezte, hogy a hatályos szabályozás alapján az **elhunyt személy hamvasztása** esetén a temetésre kötelezettet nem köti semmilyen határidő a hamvak eltemettetéséről, elhelyezéséről, szétszórásáról való gondoskodás tekintetében, e megoldás pedig a temetésre kötelezett személyen kívüli hozzátartozók kegyeleti jogát sérti. Ha ugyanis az elhunytat elhamvasztják, akkor nincs jogi lehetőség arra, hogy a hamvak tényleges eltemettetését kikényszerítsék. A jelentés kiemeli, hogy a jelzett probléma megoldásához hozzájárul a temetkezési törvény azon rendelkezése, amely kimondja, hogy az eltemetésre kötelezettnek a hamvak kiadásakor nyilatkozatban kell vállalnia annak biztosítását, hogy a közeli hozzátartozók szabadon gyakorolhassák kegyeleti jogukat, az urnát pedig a kegyeleti igényeknek megfelelően tárolja. A Biztos arra hívta fel a figyelmet, hogy az érzékeny, direkt jogi eszközökkel nehezen kezelhető élethelyzetben a nyilatkozat előírása elvi szinten megfelelő megoldás: nem tekinthető a kegyeleti jog szempontjából visszásnak az, hogy a törvény jelenleg nem kötelezi az eltemettetőt tételes határidő tűzése mellett a hamvak végső elhelyezésére, azok szétszórására.

Problémákat eredményez mindazonáltal, hogy míg a Ptk. a hozzátartozó és a végrendeleti juttatásban részesített személy számára biztosítja a bírósági jogvédelmet a kegyeleti jog megsértése esetén, a temetkezési törvény szűkebben, csupán a közeli hozzátartozók számára biztosítja az urna látogatásával a kegyeleti jogaik gyakorlását. Álláspontja szerint akinek – az intézményvédelmi kötelezettségből fakadóan – joga van polgári bíróság előtt érvényesíteni a kegyeleti joggal összefüggő igényeit, annak számára más törvénynek is ezzel összhangban kell biztosítania a tiszteletadás jogát az eltemetésre kötelezett magánterületén is. A jelentés ennek megfelelően arra a következtetésre jut, hogy ellentmondásos helyzetet eredményez a temetkezési törvény. Az elhunyt élettársa vagy bejegyzett élettársa számára például a nyilatkozat nem biztosít jogot a hamvakat tartalmazó urna látogatására, ez az eltemettetőnek – például az elhunyt másik kapcsolatából származó gyermekének – a belátásán múlik. Mindezek alapján megállapította, hogy a jogbiztonság követelményével nem áll összhangban és a kegyeleti joggal összefüggésben visszásságot okoz, hogy a temetkezési törvény hatályos rendelkezése a Ptk. szabályánál szűkebb körben határozza meg azt a csoportot, akik részére – az eltemettető nyilatkozata alapján – az elhunyt hamvait tartalmazó urna látogatásával a kegyeleti jog gyakorlása eleve biztosított. A Biztos felkérte a belügyminisztert, hogy tekintse át a jelenlegi jogi helyzetet és fontolja meg a törvény olyan tartalmú módosítását, amely – a Ptk. rendelkezéseivel igazodva – kiterjeszti az eltemettető nyilatkozattételében megjelölt kegyeleti jog gyakorlásának biztosítását. A belügyminiszter a jelentésben foglaltakkal összességében egyetértett és jelezte, hogy ezek nyomán kezdeményezni fogja a temetkezési törvény pontosítását.

2015-ben a biztosi munka középpontjában az **egyenlő bánásmód követelménye** állt: lezárult a miskolci roma lakosokat érintő összevont ellenőrzéseket és más önkormányzati intézkedéseket vizsgáló átfogó biztosi és biztoshelyettesi közös vizsgálat, amely egyebek mellett az egyenlő bánásmód követelményének sérelmét is megállapította.

Emellett a Biztos és a nemzetiségi jogok érvényesüléséért felelős helyettese jelentésben fogalmazott meg elvi szempontokat abból a célból, hogy feltárja a jogellenes elkülönítéssel összefüggő alkotmányos és nemzetközi jogi szabályokkal összhangban álló lehetséges szabályozási irányokat és mozgásteret, illetve iránymutatást adjon az egyenlő bánásmód követelményét feltétel nélkül tiszteletben tartó további szabályozás kialakításához.

A beadványok jelentős része 2015-ben is a panaszosok **szociális helyzetével, egészségi állapotával és az ellátórendszerrel** függött össze, amelyek többségét a Biztos hatáskör hiányában továbbra sem vizsgálhatta. A panaszok továbbra is a kiszolgáltatottság más dimenzióban való újratermelődéséről árulkodnak, a szociálpolitika szűkülő eszközrendszere pedig nem képes valódi, hosszú távú segítséget nyújtani a mélyszegénységben, tartósan a létminimum alatt élők problémáinak javításához. A legelesettebbek továbbra sem vagy csupán esetlegesen jutnak hozzá segítséghez és támogatásokhoz. Az állam ezekben a végső helyzetekben az azokkal szembeni kötelezettségének tesz eleget, akik az emberi lét alapfeltételeit önerejükben nem tudják megteremteni. Ezen kötelezettség teljesítése során, különösen a kihűléses halál megelőzése érdekében alkalmazott egyik eszköz éppen **a szociális tűzifa biztosítása** a rászoruló, nélkülöző emberek, családok számára, mert a megélhetési minimumot biztosító segítség elmaradása a rossz anyagi körülmények között élő, szociálisan rászorulóknak számára hosszú távon életben maradásuk ellehetetlenüléséhez vezethet. Az ellátási forma létfontosságát bizonyítják azok az esetek, amikor emberek a saját fűtetlen otthonukban hűltek ki és vesztették emiatt életüket. Az állam megélhetési minimum biztosításával kapcsolatos kötelezettségéből tehát az következik, hogy hatékony segítséget kell nyújtania a rászorulóknak: télvíz idején értelemszerűen a fűtéshez. Nem túlzó gondoskodás tehát az állam részéről, ha a szociális kötelezettségüket helyben ellátó önkormányzatok számára központi költségvetésből olyan forrás elkülönítéséről és soron kívüli folyósításáról gondoskodik, amellyel ilyen élethelyzet megoldható és egy esetleges egyéni tragédia megelőzhető – mutat rá a jelentés.

Az ügyben megkeresett önkormányzatok válaszai alapján emelte ki a Biztos jelentésében azt, hogy a szociális támogatás, illetve a szociális tűzifa-támogatás részletes, helyi szabályait az önkormányzatnak rendeletben kell megállapítania, az önkormányzat pedig – több más, kötelezően közzéteendő adaton túl – köteles a szociális támogatás helyi szabályairól szóló önkormányzati rendelet mellett a BM rendelet előírása szerinti szociális tűzifa-támogatásról szóló önkormányzati rendeletet is a hivatalos honlapján közzétenni. Ennek hiánya miatt is sérülhet az ügyfél szociális biztonságához fűződő joga. A szociális biztonsághoz való jogának minden rászoruló számára történő maradéktalan érvényesíthetősége, az egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása érdekében a Biztos szükségesnek ítélte, hogy egy olyan tájékoztatási kötelezettség-minimumszintet határozzanak meg, amely megakadályozza, hogy a rászorulóknak a szükséges információ hiánya miatt essenek el az állam által egyébként biztosított szociális transzfertől. Ezzel összefüggésben felhívta a figyelmet arra is, hogy a helyi jogalkalmazók nagyobb körültekintéssel kezeljék a szóban előadott kéréseket, és a kérelmeket szóban is befogadó hivatalok helyben hívják fel a kérelmezők figyelmét a jegyzőkönyvezés lehetőségére, a későbbi konfliktusok, a támogatásból való kirekesztődés, végső soron pedig a veszélyhelyzet elkerülése érdekében.

A Biztos hangsúlyozta az egységes joggyakorlat kialakításának fontosságát azokban az esetekben, amikor az esélyek kiegyenlítését célzó forrást a helyi rászorulókhöz juttatják el. Azokra a jó gyakorlatokra pedig, amelyet más helyi önkormányzatok már kialakítottak, szükséges és indokolt is felhívni valamennyi jogalkotó önkormányzat figyelmét.

A helyi jogalkalmazói tevékenység minőségének javítása, illetve a tűzifa-támogatás központi finanszírozási lehetőségeinek szélesítésére a belügyminiszter, illetve az emberi erőforrások minisztere figyelmét is felhívta. Egyúttal az érintett önkormányzatok polgármestereit felszólította az alapvető életvédelmi, segítségnyújtási kötelezettségeik teljesítésére, az ügyfeleket megillető megfelelő tájékoztatás szükségességére és a szóban előadott kérelmek esetében a jegyzőkönyveknek a Ket. hivatkozott szabályai szerinti elkészítésére a tűzifa-támogatás szétosztására irányuló eljárásokban.

Az AJB-5371/2014. számú ügyben a Biztos egy panaszbeadvány vizsgálata nyomán állapította meg, hogy az önkormányzat helyi szociális rendeletében a törvényi rendelkezésekhez képest leszűkítette, a **településen állandó lakóhellyel rendelkezőkre korlátozta az ellátásra jogosultak körét**. A jelentés rögzíti, hogy az önkormányzatok a szociális igazgatási rendszer 2015-ös átalakítása után sem tehetik meg, hogy a lakóhely hiányára hivatkozva támogatás, segítség nélkül hagyják a hozzájuk forduló, rászoruló embert. A Biztos szerint az egyes önkormányzatoknak lehetőségük van arra, hogy a településen életvitelszerűen élő, de érvényes lakcímmel nem rendelkező személyek esetében az értesítési cím meglétét követeljék meg az ellátás előfeltételeként. Megállapította, hogy az önkormányzat a szociális törvény rendelkezéseivel ellentétesen korlátozta állandó lakosainak körére a rendelet személyi hatályát, ezzel sértette az érintettek szociális biztonságához való jogát. A Biztos felhívta az önkormányzatot, hogy a rendeletet a szociális törvény irányadó rendelkezéseivel összhangban módosítsa. A polgármester arról tájékoztatta a Biztost, hogy a kifogásolt rendeleti szabályozást az önkormányzat képviselő-testülete a megadott határidőn belül hatályon kívül helyezte, így a helyi szociális rendelet személyi hatálya már a törvénnyel összhangban van. Ajánlására az önkormányzat hatályon kívül helyezte a szociális biztonságához való jogot sértő rendeleti szabályt.

A jogállamisággal összefüggő jelentések négy téma köré csoportosíthatóak: a szervezeti, strukturális kérdések, a tisztességes eljárás követelményeinek érvényesülése, a hatósági nyilvántartással kapcsolatos ügyek, valamint a jogbiztonság érvényesülése pénzügyi tárgyú kérdésekben.

Az AJB-2096/2014. számú ügyben a Biztos a jogállamiság követelményével összefüggésben a **kéményseprő-ipari közszolgáltatás** szabályozását kifogásolta. A hozzá forduló panaszosok az egyedi kémények vonatkozásában a kötelező kéményseprő-ipari közszolgáltatást, illetve a közszolgáltatást végző cégek tevékenységét, eljárását kifogásolták. Kiemelték, hogy a szolgáltató nem ellenőrzi, tisztítja a kéményeket, sokszor felesleges munkálatok elvégzésére kötelezi a tulajdonosokat, ami ellen nincs jogorvoslat. Mindezeket túl a panaszosok a tartalék- és használaton kívüli kéményekről vezetett nyilvántartást és az azon alapuló szolgáltatási díj számlázását sérelmezték. A szolgáltató eljárásait értékelve a Biztos megállapította, hogy a szabályozás nem biztosít olyan jogokat a közszolgáltatónak, amely a gazdasági tevékenységén túlterjedne, a szolgáltatót nem ruházza fel hatósági jogkörrel, az a tűzvédelmi, illetve építésügyi hatóságokat illeti meg.

Kiemelte: az élet és vagyonbiztonságot veszélyeztető állapot, vagyis a szénmonoxid-mérgezés kockázata és a tűzveszély csak üzemelő fűtőberendezések esetében merülhet fel, tehát csak ekkor indokolt a tulajdonosok rendelkezési jogának korlátozása. A jogi szabályozás összevetéséből megállapította, hogy a tartalékkémény és a használaton kívülivé vált kémények tekintetében az eltérő, olykor ellentmondásos szabályozási elemek a monopóliumhelyzetben lévő szolgáltatónak alapot adhatnak önkényes jogalkalmazásra.

A Katasztrófavédelmi Főigazgatóság a hatósági eljárásra vonatkozó szabályokat csak a közszolgáltató kezdeményezésére indított eljárásokban alkalmazza, az ingatlantulajdonos által kezdeményezett hatósági eljárások lefolytatása helyett a panasztörvényre hivatkozva tájékoztató levéllel zárja a vitás ügyeket, amelyhez nem fűződik joghatás, és ezáltal a további jogorvoslati lehetőség is ki van zárva.

A helyi adókról szóló törvény 2015. január 1-jén hatályba lépett módosítása felhatalmazza az önkormányzatokat arra, hogy **települési adókat** határozzanak meg. A Biztos egy ügy kapcsán megvizsgálta a 2015. január 1-jével bevezetett települési adó alkotmányosságát. Az Alaptörvény hivatkozott rendelkezése alapján a helyi adókról szóló törvényben intézményesített települési adó alkotmányossága csak az Alaptörvény 37. cikk (4) bekezdésében meghatározott alapjogok szempontjából vizsgálható. Tekintettel a fentiekre, arról foglalt állást, hogy az emberi méltóságot sérti-e a helyiadó-törvény vonatkozó szabálya. Ennek során nem találta megállapíthatónak, hogy a törvény települési adó előírására felhatalmazást adó rendelkezése az adóalany olyan szintű kiszolgáltatottságát eredményezné, amely ellentétes lenne az Alaptörvény II. cikkének tartalmával, amely szerint az emberi méltóság sérthetetlen. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság eljárását nem kér(het)te, fokozott figyelmet fordított azonban arra, hogy a települési adókat előíró rendeletek megfelelnek-e a helyi adókról szóló törvény által meghatározott elvi keretrendszernek.

A helyi adókról szóló törvény szerint települési adó arra az adótárgyra vethető ki, amire más közteher nem terjed ki, és aminek adóztatását a törvény nem tiltja. A Biztos szerint e két feltétel egyike sem teljesült egy települési adót megállapító rendelet kapcsán. A Kúria megállapította, hogy a települési adó rendelet nem különböztet az adóalanyok között a törvényi tartalomnak megfelelően, ezért amennyiben a tulajdonos egyben egyéni vállalkozóként, mezőgazdasági őstermelőként avagy jogi személy tagjaként vállalkozási tevékenységet folytat a tulajdonában álló termőföldjén, úgy e tevékenysége kizárja, hogy alanya legyen a települési adónak. A Kúria megállapította, hogy az indítványban foglaltak megalapozottak, az önkormányzat a települési adó alanyi körének meghatározásakor túlterjeszkedett a helyi adó törvényben foglaltakon, ezért a szabályozás törvénytörőnek minősül. A Kúria kimondta továbbá, hogy a kárenyhítési hozzájárulás nem tekinthető köztehernek, azonban a mezőöri járulékot köztehernek minősítette, és megállapította, hogy az önkormányzati rendeletben bevezetett települési adó a helyi adó törvénnyel ellentétesen tette az adó tárgyává a termőföldet.

A környezetvédelmi törvény felhatalmazást ad a kormánynak arra, hogy rendeletben állapítsa meg a települési önkormányzat **polgármesterének és jegyzőjének részletes környezetvédelmi államigazgatási hatáskörét**. Erre tekintettel a Biztos álláspontja szerint az érintett önkormányzat képviselő-testülete túlterjeszkedett a hatáskörén azáltal, hogy a polgármester környezetvédelmi (zajvédelmi) államigazgatási hatáskörét állapította meg azokban a zaj- és rezgésvédelmi ügyekben, amelyeken az önkormányzati rendelet szerint nappali (06 és 22 óra közötti) időszakban 1 órát meghaladó időtartamú, valamint éjszakai (22 és 06 óra közötti) időszakban bármilyen időtartamú közterületi rendezvényen hangosító berendezés üzemeltetése engedélyköteles. Az érintett önkormányzat képviselő-testülete a hatásterület meghatározása kapcsán is túlterjeszkedett a környezetvédelmi törvényben biztosított hatáskörén.

A 1325157. számú közérdekű bejelentő-védelmi ügyben a bejelentő egy település **vagyongazdálkodását** kifogásolta. Álláspontja szerint, egyes ingatlanok értékesítése kapcsán jelentős veszteség érte az önkormányzati vagyont. Kifogásolta továbbá az önkormányzat tulajdonában lévő városfejlesztő gazdasági társaság működését és az önkormányzat által – véleménye szerint – feleslegesen megrendelt tanulmányok után kifizetett díjakat is. Az ügyben érintett Állami Számvevőszék (ÁSZ) a közérdekű bejelentésben foglaltakat megvizsgálta, és arról adott tájékoztatást, hogy az ÁSZ tevékenységét ellenőrzési terv alapján végzi, a közérdekű bejelentésekből tudomására jutott adatokat és tényeket az ellenőrzések tervezése során hasznosítja, és a közérdekű bejelentésben szereplő adatokat, kockázati tényezőként figyelembe veszi a jövőbeni ellen- őrzések tervezésénél, ellenőrzési tervének elkészítésénél.

A 1332421. számú közérdekű bejelentő-védelmi ügyben a bejelentő megírta, hogy egy település önkormányzata az **útszabályozással** érintett területek tulajdonosait a saját tulajdonú területeik ingyenes átadására ösztönzi. Bejelentő megírta továbbá, hogy az a tulajdonos, aki ezt nem teszi meg, a telkére nem kap sem építési, sem átalakítási engedélyt az önkormányzattól. Az eljáró rendőr-főkapitányság a bejelentést feljelentésként értékelte és a nyomozást elrendelte.

Az **átalakult nemzetiségi önkormányzat** a nemzetiségi feladatok változatlan ellátása ellenére a finanszírozás területén hátrányosabb helyzetbe került, mint az a települési nemzetiségi önkormányzat, amely nemzetiségi köznevelési intézményt tart fenn. Egy, mint nemzetiségi óvodát fenntartó átalakult nemzetiségi önkormányzat jelenleg óvodaműködtetési támogatás jogcímén lényegesen kevesebb forrásban részesül, mint azok a helyi szinten működő – átalakulással nem érintett – települési nemzetiségi önkormányzatok, amelyek hasonló módon nemzetiségi óvoda működtetésére vállalkoznak. A többséget alkotó nemzetiségi közösséghez tartozó választópolgárok érdekeit mérlegelve, a választás alapján a helyi önkormányzatban többséget alkotó nemzetiségi képviselők az átalakult nemzetiségi önkormányzat létrehozásáról szabadon dönthetnek. Dönthetnek úgy is, hogy nem alakulnak át, azaz „hagyják” létrejönni a települési nemzetiségi önkormányzatot, és így is fognak dönteni, ha az átalakult nemzetiségi önkormányzat létrehozása a nemzetiségi közösség számára a kétféle önkormányzat párhuzamos létrehozásával egyébként elérhető anyagi források szűkítését jelenti. A jelentésben a Biztos és helyettese megállapította, hogy mivel az átalakult nemzetiségi önkormányzatokra vonatkozó szabályozásnak a nemzetiségi kulturális jogok kiterjesztése a célja, ez adja a jogintézmény létjogosultságát, ezért olyan költségvetési szabályozásra van szükség, amely támogatja e cél megvalósítását. A hatályos szabályozás azonban nem felel meg ennek a követelménynek, ami ellentétes a jogállamiságból fakadó jogbiztonság követelményével, sérti a nemzetiségi közösségek önkormányzásra való jogosultságát, valamint a nemzetiségi oktatási autonómiát is. A fentiekkel összefüggésben a Biztos és a biztoshelyettes felkérték az emberi erőforrások miniszterét, hogy a Magyarország következő évi központi költségvetéséről szóló törvény előkészítése során tegyen javaslatot az átalakult nemzetiségi önkormányzatok által fenntartott nemzetiségi köznevelési intézmények működtetésére fordítandó, magasabb összegű támogatásra.

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma nem értett egyet a jelentésben foglaltakkal, a köznevelési államtitkár álláspontja szerint az átalakult nemzetiségi önkormányzatok pénzügyi lehetőségei – melyek a helyi önkormányzatokéval azonosak – nem hasonlíthatók össze a települési nemzetiségi önkormányzatokkal.

Az átalakult nemzetiségi önkormányzatok a helyi önkormányzatokhoz hasonlóan saját bevételekkel rendelkeznek, ezért semmi nem indokolja, hogy az általuk fenntartott nemzetiségi óvoda finanszírozására ne a helyi önkormányzatokra érvényes szabályok vonatkozzanak.

A biztosok AJB-1474/2014. számú vizsgálata újra igazolta a telepekkel kapcsolatos korábbi jelentés megállapításait: a **szegregátumokban tapasztalt lakhatási, foglalkoztatási, oktatási feltételek és életkörülmények** miatt súlyosan sérülnek az ott élő lakosság, a kiszolgáltatott helyzetben lévő gyermekek, ezen belül kiemelten a roma nemzetiségű lakosok alapvető jogai. Tényként rögzítette a jelentés, hogy a mélyszegénységben és kirekesztettségben élők rendkívül összetett problémáik miatt önerejükől nem tudnak változtatni életkörülményeiken. Rámutat arra is, hogy az önkormányzatoknak és az államnak többlet-kötelezettségei vannak a szegregátumokban élők helyzetének rendszerszintű és folyamatos javításával összefüggésben, az egyenlő méltóság védelme érdekében. 1997 óta a roma lakosság társadalmi integrációját elősegítő kormányhatározatokban minden esetben előírtak telepekre vonatkozó feladatokat. A Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 10 éves időtávlatban határozza meg a szegénységben élők, köztük is kiemelten a romák társadalmi és munkaerő-piaci integrációja középtávú kihívásait, céljait és a szükséges beavatkozási irányokat. A vizsgálat alapján a biztosok arra a következtetésre jutottak, hogy egy önkormányzatra jelentős terheket ró a városban található 13 szegregátum, amelyek szakszerű felszámolására az önkormányzat hatékony és célzott, együttműködő civil, illetve kormányzati partnerek nélkül bizonyosan nem lesz képes.

Az önkormányzat erejét, lehetőségeit láthatóan meghaladják a komplex problémák. Az ezek megoldása érdekében bevetett rendészeti aspektusú megoldások, illetve a lakhatási gondok folyamatos áttelepítéssel történő kezelése pedig nem megoldja, hanem éppen elmélyíti a konfliktusokat. A valós problémamegoldás érdekében elengedhetetlenül szüksége van a városnak az állam szakszerű segítségére, célzott pénzügyi támogatására, a civil szféra aktív és segítő jelenlétére. A biztosok a fentiek megvalósítása érdekében ajánlás-listával fordultak az ügyben érintett szervekhez, kiemelten a városi önkormányzathoz. Az ajánlásokban – többek mellett – kérték, hogy szüntessék meg a közös hatósági ellenőrzéseket és helyezték hatályon kívül a közösségi együttélési szabályokat tartalmazó törvénysértő rendeleti előírásokat. Kérték azt is, hogy működjenek együtt más szervekkel a kilakoltatások megelőzése érdekében, dolgozzanak ki intézkedési tervet a hajléktalanná váló családok lakhatási feltételeinek rendezésére, továbbá vegyenek részt a városi szegregátumok felszámolására, újratermelődésük megakadályozására vonatkozó program kidolgozásában.

Évről évre sokak számára jelent súlyos problémát a **vendéglátó-helyek működése**: jellemzően a hangos zeneszolgáltatás, az érkező és távozó vendégek utcai hangoskodása, kulturálatlan viselkedése és a megnövekedett gépjárműforgalom zavarja a környéken lakókat. A nyitvatartási idő és a zavaró jelenségek közötti nyilvánvaló összefüggés miatt részben megoldást jelenthet a nyitvatartási időnek az egység környezetében élők érdekeit is figyelembe vevő szabályozása. Ehhez kapcsolódóan fontos felhívni a figyelmet, hogy a kereskedelemről szóló törvény alapján a települési önkormányzat képviselő-testülete a helyi sajátosságok figyelembevételével rendeletben szabályozhatja az üzletek éjszakai nyitva tartását, míg a jegyző a külön jogszabályban meghatározott veszélyes mértékű zaj esetén korlátozhatja azt.

Kétségtelen, hogy összetett problémáról van szó, azonban a szószóló álláspontja szerint a lakosság éjszakai nyugalmanak, zavartalan pihenésének biztosítását kell alapul venni és ehhez kell „igazítani” a mások számára szórakozást, kellemes időtöltést biztosító vendéglátó-helyek működését.

A 2015-ös év lényeges eseménye volt egy önkormányzat **zajvédelem helyi szabályozásáról** szóló rendelete kúriai felülvizsgálatának kezdeményezése, valamint az egyes zajvédelmi tárgyú rendeletek módosításáról szóló előterjesztés véleményezése. A Hivatal rendelkezésére bocsátott tervezet a környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól szóló kormányrendelet, a környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról szóló KvVM-EüM együttes rendelet, továbbá a zajkibocsátási határértékek megállapításának, valamint a zaj- és rezgés-kibocsátás ellenőrzésének módjáról szóló KvVM rendelet módosításának tervezetét tartalmazta. A Biztos véleményében egyebek mellett kifejtette, hogy az egészséges környezethez való jog érvényesítése érdekében az alkalmi, hangosítással járó szabadtéri rendezvények esetén – amelyek zajvédelmi hatásterülete több fővárosi kerületi vagy több települési önkormányzat illetékességi területét is érinti – szükséges a központi szabályozás megalkotása, függetlenül attól, hogy azokat közterületen vagy nem közterületen rendezik. Észrevételei között szerepelt, hogy a módosítás szerint a nemzetközi licenccel rendelkező versenypályáktól származó zajmentességgel nem érintett napokra vonatkozó általános terhelési határértékei is átlagosan 5 dB-lel magasabbak az üdülőterületre, kis- és nagyvárosias lakóterületre és gazdasági területre a hatályos szabályozásban az üzemi és szabadidős zajforrásokra megállapított határértékeknél. Ugyanakkor az üdülő-, valamint a kis- és kertvárosias lakóterületek tekintetében évente 40 napra szólóan meghatározott, mentességgel érintett napokra vonatkozó zajterhelési határértékek a hatályos szabályozás szerinti, a különböző övezeti besorolású területekre vonatkozó határértékeket jelentősen, 10–25 dB-lel haladnák meg. A tervezet ezen, a védelmi szintet meghatározó hatályos határértékeknél magasabb zajterhelési határértékei a visszalépés tilalmába ütköznek és sértik az egészséges környezethez való alapvető jogot. Véleményében a Biztos utalt arra, hogy a Strasbourgi Emberi Jogok Európai Bírósága a magánlakáshoz való jog megsértését már akkor is megalapozottnak találta, ha az állam elmulasztotta a határértékek betartásának kikényszerítését. A kihirdetett jogszabály a mentességgel érintett napokon a tervezethez képest némileg kevesebb, 10–20 dB-lel magasabb határértékeket ír „csak” elő, ami a véleményben kifejtett alkotmányossági aggályokat nem orvosolja megfelelően.

Az Alkotmánybíróság több határozatában is kimondta, hogy a **hulladékszállítás** jogszabályokban meghatározott gyakorisága mellett az ingatlanhasználók hulladékgazdálkodási kötelezettségeinek teljesítéséhez választható edényméretekre vonatkozó szabályozás garantálhatja azt, hogy a szolgáltatás–ellenszolgáltatás arányosságának követelménye érvényesüljön a közszolgáltató és az ingatlanhasználók közötti jogviszonyban. Az alkotmánybírósági határozatok alapján számos ombudsmani jelentés is megállapította, hogy a szolgáltatás–ellenszolgáltatás arányossága és a jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelményének az felel meg, ha a háztartási vegyes hulladék mennyiségéhez igazodóan a települési önkormányzatok szabályozása az ingatlanhasználók részére a 110–120 literesnél kisebb hulladékgyűjtő edények választásának és használatának lehetőségét is biztosítja. A hulladékgazdálkodási közszolgáltatás végzésének feltételeiről szóló Korm. rendelet módosítása rendezi a 60, illetve 80 literes hulladékgyűjtő edények választhatóságát. A legkisebb méretű hulladékgyűjtő edény használatára vonatkozó rendelkezéseket 2016. január 1-jétől kell alkalmazni.

A 2016. évi biztosi jelentésekből kiderül, hogy a Hivatal az elmúlt évekhez hasonlóan jelentős figyelmet fordított a **gyermek jogaik védelmével** kapcsolatos ügyekre.

Több esetben vizsgálta a gyermekek szociális helyzetére tekintettel ingyenes vagy kedvezményes térítési díjú étkezésben részesülő rászoruló gyermekek iskolai szünetek időtartama alatti étkeztetésének körülményeit. A Biztos 2016. évi beszámolója rögzítette, hogy a gyermekétkeztetésre vonatkozó rendelkezések 2016. január 1-jétől lényegesen megváltoztak, főszabályként kimondják, hogy természetbeni ellátásként a gyermek életkorának megfelelő gyermek-étkeztetést kell biztosítani többek között a gyermeket gondozó szülő, törvényes képviselő kérelmére a bölcsőde és az óvoda zárva tartása, az iskolában a nyári szünet és a tanítási szünetek időtartama alatt is. Megállapította, hogy a hatályos jogszabályok alapján szülői kérelem benyújtásával a bölcsődés, óvodás és iskolás gyermekek étkeztetése az iskolai tanítási napokon – az eddigi évekhez hasonlóan – jelenleg megoldott. A 2016. január 1-jétől hatályos rendelkezések alapján szintén megoldottá vált a bölcsődei és óvodai zárvatartás időszakában a bölcsődés és óvodás gyermekek, továbbá az évközi szünetekben és a nyári szünetben a hátrányos helyzetű gyermekek és a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek ingyenes étkeztetése, míg más gyermekek esetében az étkeztetés ingyenesen is biztosítható lesz, ennél fogva a szünidei gyermekétkeztetéssel összefüggésben a hatályos szabályokat tekintve visszasságot a Biztos nem tárt fel.

A vizsgálat során kapott önkormányzati válaszok alapján ugyanakkor a speciális étkezési igényű, szociálisan rászoruló gyermekek nyári szociális étkeztetésével kapcsolatosan rámutatott, hogy az egyes önkormányzatoknak a szünidőben is biztosítaniuk kell a speciális étkezési igényű gyermekek számára a megfelelő közétkeztetést. Felhívta a figyelmet arra is, hogy azokon a településeken, ahol nem működik bölcsőde, a szociálisan rászoruló gyermekek étkeztetésének megoldása bölcsődei keretek között eleve nem lehetséges, és ellátó hely hiányában a gyámhatóság sem tudja elrendelni a bölcsődei ellátás igénybevételét, amelyen keresztül a szociálisan rászoruló kisgyermek ingyenes étkeztetésben részesülhetnének. Mindez pedig a bölcsődés korú hátrányos helyzetű, rászoruló kisgyermek jelentős része tekintetében komoly esélyegyenlőtlenséget generál aszerint, hogy a kisgyermek melyik településen él. Erre tekintettel azt kezdeményezte a szaktárcánál, hogy fontolja meg olyan tartalmú jogi szabályozás előkészítésének megkezdését, amely a jövőre nézve, a rendelkezésre álló erőforrásokra is figyelemmel lehetővé tenné az iskolai és óvodai nevelés, illetve tanítás nélküli munkanapokon a tanulók, továbbá a bölcsődével nem rendelkező településeken élő, bölcsődés korú gyermekek étkeztetésének biztosítását

Egy másik ügyben felkérte az emberi erőforrások miniszterét, hogy vizsgálja felül a kormányhivatalokban és azok járási és kerületi hivatalaiban a **gyámhatósági feladatokat jelenleg ellátó osztályok és főosztályok létszámkeretét** és a nem megfelelő létszám esetén tegye meg a szükséges intézkedéseket, valamint vizsgálja meg a további informatikai fejlesztéseknek, illetve az adminisztratív terhek csökkentésének a lehetőségét.

A Biztos az emberi erőforrások miniszterét arra is kérte, hogy – az igazságügyi miniszterrel együttműködésben – tekintse át a hatályos szabályozás alapján kialakult jogi helyzetet, illetve vizsgálja meg egyes gyámhatósági eljárások esetében a differenciált szabályozás kialakításának a lehetőségét, ideértve a függő hatályú végzés meghozatalának mellőzését,

illetve az eljárás felfüggesztésének a biztosítását. Végül felkérte az emberi erőforrások miniszterét, hogy a jelentésében rögzített szakmai javaslatok figyelembevételével fontolja meg a gyámügyi szakügyintézők szupervíziója, a burnout képzés, az újonnan belépő munkatársak szakirányú elméleti és gyakorlati képzése, a szakterületen régebben dolgozók szakirányú továbbképzése biztosításának lehetőségét, továbbá az egységes gyakorlat elősegítése érdekében a gyámügyi területen szakmai eseti döntéstár kidolgozását és megjelentetését, módszertani levelek kiadását.

A Biztos gyermekjogi gyakorlata körében ugyancsak visszatérő elem a **gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer** működési anomáliának, hiányosságainak és mulasztásainak – jellemzően hivatalbóli, sajtóhírek nyomán folytatott – vizsgálata, illetve jelentéseiben a jövőre nézve a jobb megelőzés érdekében javaslatok és kezdeményezések megtétele, a nyilvánosság megszólítása. 2016-ban két olyan vizsgálat is volt, amely utólag a gyermekvédelmi jelzőrendszer szereplőinek tevékenységét elemezte, ezek között is kiemelkedett az éhhalált szenvedett gyöngyösi kislány ügye. A Biztos álláspontja szerint a vizsgált tragikus eset ismét rávilágított arra, hogy a védőnői ellátás visszautasításának következménynélkülisége nem nyújt garanciát, súlyos esetekben az állam életvédelmi kötelezettségének teljesülését is akadályozhatja. A Biztos felkérte ismét az emberi erőforrások miniszterét, hogy fontolja meg a védőnői szolgáltatás kötelező igénybevételének jogszabályban való rögzítését, vagy annak hiányában a védőnői szolgáltatás visszautasítása következményeinek olyan jogi szabályozását, amely megfelelő garanciát nyújt a kiszolgáltatott kisgyermekek alapvető jogainak és legjobb érdekének védelmére. A miniszter az ajánlásnak eleget tett, a Gyvt. 2017. január 1-jén hatályos rendelkezése szerint egyéb jelzés hiányában is súlyos veszélyeztető ok, ha a szülő megtagadja az együttműködést az egészségügyi alapellátást nyújtó szolgáltatóval. Az AJB-375/2016. számú ügy kiindulópontja az volt, hogy a Biztos sajtóhírekből értesült arról, hogy egy község óvodájában az óvónő a fegyelmetlen gyermek kezét megkötözte. Mivel az ügy kapcsán felmerült a gyermek emberi méltósághoz való jogával összefüggő visszásság gyanúja, a Biztos hivatalból vizsgálatot indított, megkereste az óvoda vezetőjét, az önkormányzatot és a rendőrséget. A visszásság megelőzése érdekében felhívta az óvoda vezetőjének figyelmét, hogy a jövőben a nevelési eszközök kiválasztása és alkalmazása során is maradéktalanul biztosítsa a felügyelete alá tartozó óvodás gyermekek emberi méltósághoz fűződő jogait; továbbá a jogszabályok által meghatározott eljárásrend szerint járjon el minden olyan esetben, amikor felmerül az óvodába járó gyermekek szakértői bizottsági vizsgálatának szükségessége. Válaszában a vezető óvónő a jelentésben foglaltakat tudomásul vette és jelezte, hogy a jövőben óvodai nevelő munkájuk során kiemelt figyelmet fordítanak a felügyeletükre bízott gyermekek jogainak maradéktalan tiszteletben tartására.

A **gyámhatósági eljárásokat sérelmező panaszosok** – ahogyan a korábbi években is – többnyire az eljárás elhúzódását kifogásolva fordultak a Biztoshoz. Az elhúzódó eljárások és a késedelmes döntések tekintetében a Biztos a jogbiztonság követelményével, a tisztességes eljáráshoz való joggal összefüggésben állapított meg visszásságot. A feltárt jogsérelmek jövőbeli kiküszöbölése érdekében a gyámhatóságok, illetve az illetékes kormányhivatal vezetőjéhez fordult.

A Biztos a korábbiakhoz hasonlóan a tárgyévben is a **hajléktalan emberek** hétköznapi létével, ellátásával és egészségügyi ellátásuk problémáival, a hajléktalanszállók írott és íratlan szabályaival számos esetben találkozott, noha jelentős vizsgálat csupán a téli krízisidőszakban, a fővárosban folyt.

A panaszok jellemzően a szállók befogadás-rendjével voltak kapcsolatosak, a nappali melegedők szolgáltatásainak kapacitáskorlátját érintették. Ezekben az esetekben az intézmények vezetőivel való rövid egyeztetés után a panaszos részletes tájékoztatásával lezárhatóak voltak az ügyek. A hajléktalanság alapjogi értelmezésében az emberi méltósághoz való jog, a szociális biztonság relatív tisztelete és a normarendszer jogállami követelményei (jogbiztonság) szerint mérlegelte az ombudsmani eszközök lehetőségeit.

Az AJB-485/2016 számú jelentésben a Biztos egy konkrét panasz alapján **a helyi képviselői mandátum és a közfoglalkoztatási jogviszony összeférhetetlenségét** vizsgálta. A panaszos azért fordult a Biztoshoz, mert sérelmezte, hogy a helyi önkormányzati választást követően – amelyen önkormányzati képviselői mandátumot nyert – a helyi jegyző arra kötelezte, hogy összeférhetetlenség miatt szüntesse meg a közfoglalkoztatási jogviszonyát. Álláspontja szerint azonban esetében nem állt fenn összeférhetetlenség, emellett több más önkormányzati képviselőről is tudomása volt, aki megválasztását követően továbbra is közfoglalkoztatottként dolgozott. Mivel a panaszos hátrányos helyzetű kistelepülésen lakik, ahol az önkormányzat az egyetlen foglalkoztató, és a közfoglalkoztatáson kívül nem volt más munkalehetősége, képviselői munkájáért pedig tiszteletdíjban nem részesült, ezért a közfoglalkoztatotti jogviszonya kényszerű megszüntetésével a családja megélhetése került veszélybe. A vizsgálat megállapította, hogy az önkormányzati választást követően a megválasztott képviselőkkel szemben a jegyző nem állapított meg összeférhetetlenségi okot. A kormányhivatal képviselői összeférhetetlenségről szóló tájékoztató levelét követően azonban arról tájékoztatta a kormányhivatalt, hogy településükön két képviselővel kapcsolatban merült fel az összeférhetetlenség kérdése, mivel mindketten közfoglalkoztatottként dolgoztak. Az egyiküknek rövidesen megszűnt a közfoglalkoztatotti jogviszonya, a másik képviselőt azonban arról tájékoztatta, hogy az önkormányzati törvény szerint a közfoglalkoztatotti munkája és a képviselői mandátuma összeegyeztethetetlen, ezért közös megegyezéssel meg kell szüntetnie a közfoglalkoztatási jogviszonyát. Az összeférhetetlenség kérdésével kapcsolatban a panaszos személyesen kért tájékoztatást a kormányhivataltól, amely arról tájékoztatta, hogy bár a Mötv. alapján nem áll fenn az összeférhetetlenség, a közszolgálati tisztviselőkről szóló törvény alapján azonban igen, ezért valóban nem dolgozhat az önkormányzatnál közfoglalkoztatottként.

A jelentés hangsúlyozta, hogy a Biztos olyan tisztán közjogi kérdésekben, mint a képviselők összeférhetetlensége, főszabály szerint nem folytat és nem is folytathat vizsgálatot. E kérdések eldöntése az érintett közjogi intézmények felelőssége, illetőleg végső soron bíróság előtt érvényesíthető igények lehetnek. Jelen esetben azonban két okból volt erre lehetőség. Az első, hogy a közfoglalkoztatásban való részvételnek, illetve az abból való, bármilyen okból történő kizárásnak – a szociális ellátórendszer és általában véve a szociális biztonsághoz való jog érvényesülését tekintve – komoly alapjogi összefüggései vannak. A felkínált közfoglalkoztatás visszautasítása, illetve a jogviszony megszüntetése ugyanis további, az egyén élete, megélhetése szempontjából súlyos jogkövetkezményekkel, így a szociális transzferek megvonásával járhat.

A másik, vizsgálatot megalapozó ok pedig az volt, hogy jelen esetben nem (csak) egy egyedi ügyben, konkrét eljárás vonatkozásában merült fel a visszásság gyanúja, hanem rendszerszinten, az összeférhetetlenségre vonatkozó, komplex jogi szabályozás értelmezése során.

A Biztos áttekintette a helyi önkormányzati képviselőkre vonatkozó összeférhetetlenségi szabályokat, amely során megállapította, hogy a Mötv. tételes, zárt felsorolást tartalmaz az összeférhetetlenséget okozó tisztségekről és szervekről, de a panaszos által betöltött, közfoglalkoztatotti státusz ezek között nem szerepel. Hasonlóan nem vonatkoznak rá a kormányhivatal által hivatkozott, a közszolgálati tisztviselőkről szóló rendelkezések sem, mivel e törvény maga zárja ki azok alkalmazhatóságát a közfoglalkoztatási jogviszony esetében. Nem tartalmaz ilyen összeférhetetlenségi szabályt a közfoglalkoztatási törvény sem, mivel az kizárólag arról rendelkezik, hogy mely szerv, illetve szervezet lehet közfoglalkoztató, illetve ki lehet közfoglalkoztatott. A Biztos megállapította, hogy a hatályos összeférhetetlenségi szabályok egyértelmű felsorolást tartalmaznak az összeférhetetlenséget okozó tisztségekről és szervekről, amely felsorolást a jogalkalmazó szervek nem „bővíthetik”. Ennek ellenére a vizsgált esetben valamennyi érintett szerv eltérő módon, egymásnak ellentmondva értelmezte az összeférhetetlenségre irányadó szabályokat, illetve olyan jogszabályra is hivatkoztak, amelynek a konkrét esetre alkalmazhatósága jogilag kizárt. Jelen esetben tehát nem a normavilágosság hiánya, hanem a jogalkalmazó szervek eltérő jogértelmezése, jogalkalmazása okozta a sérelmet. Mindezek alapján megállapításra került, hogy a panaszos ügyében eljáró jogalkalmazó szervek azon eljárása, hogy a helyi önkormányzati képviselői megbízatásra irányadó összeférhetetlenségi szabályokat a vonatkozó jogszabályok konkrét normaszövegétől, illetve egymástól is jelentősen eltérően, egymásnak ellentmondva értelmezték és alkalmazták, a jogállamiság elvéből levezethető jogbiztonság követelményével összefüggő visszaállást okozott. A Biztos szerint emellett nem áll fenn olyan gazdasági összeférhetlenségi helyzet, védendő cél, közérdek, illetve nincs olyan hierarchikus ellenőrzési viszony a panaszos által betöltött két tisztség között, amely indokolná az összeférhetetlenségi szabályok kiterjesztő értelmezését és az összeférhetetlenség fennállásának megállapítását. A közfoglalkoztatotti státusz nem a képviselő-testület döntésével jön létre, és a testület nem gyakorol felette munkáltatói jogokat sem. A közfoglalkoztatási jogviszony pedig nem biztosít olyan döntési, közhatalmi jogosítványokat, amely miatt indokolt lenne a képviselői mandátummal történő összeférhetlenség kimondása. Mindezek mellett, magával az összeférhetlenségi eljárás lefolytatásával összefüggésben a Biztos megállapította, hogy annak jogszabályban rögzített, részletes eljárási rendje van, amely egyúttal több garanciális biztosítékot is tartalmaz. Az összeférhetlenség fennállását ugyanis a képviselő-testületnek kell határozatban kimondania, amelyet meg kell küldenie a Kormányhivatalnak, s amellyel szemben az érintett képviselő bírósághoz fordulhat jogorvoslatért. A panaszos esetében azonban ezen eljárás lefolytatására nem került sor. Az összeférhetlenség fennállásáról a panaszost a jegyző tájékoztatta, és ő indítványozta a közfoglalkoztatotti jogviszonya megszüntetését is. A képviselő-testület az összeférhetlenség kérdésében nem hozott határozatot, így a panaszosnak nem volt lehetősége arra, hogy éljen a jogszabályban biztosított jogorvoslati lehetőségével és a képviselő-testület döntése ellen bírósághoz forduljon, azaz nem vált lehetővé, hogy a közfoglalkoztatotti jogviszonya és a képviselői mandátuma összeférhetlensége fennállása kérdésében a bíróság döntsön. A vizsgálat megállapította, hogy a jegyző tájékoztatta a kormányhivatalt, illetve maga a panaszos személyesen is hozzá fordult, a Kormányhivatal azonban nem gyakorolta törvényességi felügyeleti jogkörét és nem hívta fel a jegyzőt a jogszabályok betartására, az összeférhetlenségi eljárás kezdeményezésére, valamint arra, hogy az összeférhetlenség kérdésében a képviselő-testületnek kell döntenie.

A Biztos megállapította, hogy a jegyző azon eljárásával, hogy a vonatkozó konkrét jogszabályi rendelkezések ellenére a képviselői összeférhetetlenség kérdésének eldöntését kivonta a képviselő-testület hatásköre alól és annak megkerülésével döntött az összeférhetetlenség fennállásáról és kezdeményezte a panaszos közfoglalkoztatási jogviszonya megszüntetését, a jogállamiság elvét sértő módon járt el. Megállapította azt is, hogy a kormányhivatal az összeférhetetlenségi szabályok téves jogértelmezésével, illetve azon mulasztásával, hogy nem lépett fel a jogszabályi rendelkezések betartása érdekében, szintén visszásságot idézett elő. Összességében pedig az e szervek önkényes jogalkalmazásával kialakult jogi helyzet alkalmas volt arra, hogy a jogi kérdésekben járatlan, laikus panaszost az eljárás során kiszolgáltatottá tegye és elzárja a megfelelő jogi garanciáktól, attól a lehetőségtől, hogy élhessen a jogorvoslati jogával, amely a panaszos vonatkozásában a tisztességes eljáráshoz, valamint a jogorvoslathoz való jog sérelmét idézte elő.

2016-ban is többen fordultak a Biztoshoz **szociális kérdésekkel**. A beadványozók nagy része nem konkrét hatósági eljárásokat kifogásolt, hanem „utolsó lehetőségként” fordult a Biztoshoz, folyamatosan ellehetetlenülő életkörülményei és egyéni cselekvési lehetőségének hiánya miatt. A Biztos nem rendelkezik olyan lehetőségekkel, hogy bármilyen anyagi támogatást, segítséget nyújtson a hozzá forduló, súlyosan rászoruló személyeknek. A hatáskör-hiányos szociális beadványok elutasításakor továbbra is csak arra van lehetősége, hogy részletes jogszabályi tájékoztatás mellett olyan szociális intézményeket és segítő szervezeteket ajánljon a hozzá fordulók figyelmébe, amelyek a szegénységben élő családokat támogathatják és segíthetik. A szociális ágazatban főleg köztemetéssel, szociális biztonság megteremtésével kapcsolatos ügyek kerültek előtérbe.

A szociális biztonsághoz való jog érvényesülése kapcsán az AJB-2217/2016. számú ügyben a panaszos az elhunyt édesanyjának **köztemetéséhez** nyújtott önkormányzati támogatással összefüggésben élt panasszal. A Biztos megállapította, hogy a vizsgált eljárás alkalmas volt arra, hogy a rászoruló szociális biztonsághoz fűződő jogával összefüggő visszásságot okozzon. A jegyző jogellenesen szűkítette a kérelmező számára a teljesítésre törvényben biztosított határidőt. A polgármester a Biztos ismételt megkeresésére sem bocsátotta rendelkezésre a panaszos köztemetés iránti kérelmét, a kialakult helyzet ezért alkalmas volt arra, hogy a jogbiztonság követelményével összefüggő visszásságot okozzon. A polgármester a vizsgálat megalapozott lefolytatását hátráltatta.

A Biztos azt megállapította, hogy az önkormányzati rendelet szerint a rendeletben meghatározott hatásköröket eltérő rendelkezés hiányában a képviselő-testület gyakorolja, de a köztemetés iránti kérelem ügyében polgármester hozott döntést, amivel elvonta a képviselő-testület hatáskörét. A vizsgálat azonban feltárt egy súlyosabb problémát is: az érintett rászoruló a hagyatéki teherrel örökölt lakóház értékesítésével együtt a lakhatását is elveszítheti, ha a megelőlegezett köztemetési költségek behajtása során az örökséget egyetlen ingatlan, a lakhatást biztosító lakóház jelenti, és a hagyatéki követelés erre a lakóingatlanra van bejelentve. A Biztos arra a megállapításra jutott, hogy a hagyatéki teher kötelezettjét – szemben például a pénzintézeti adóssal – nem védi olyan szociális háló, amely esélyt ad lakhatása elvesztésének megakadályozására, ha azt egyedül a hagyatéki követeléssel terhelt örökölt ingatlan jelenti.

A szociális támogatás a vizsgált esetben megismert módon történő megtérítése elvezethet odáig, hogy az önkormányzat szociális eljárásának lehetséges következményeként a kérelmező elveszítheti lakóházát, s azzal együtt a lakhatását is. A vizsgálat viszont valószínűsítette azt, hogy a polgármesteri határozat következtében a panaszos szociális kérelme benyújtását megelőző helyzetéhez képest nagyobb szociális hátrányba kerülhet, e hátrányokozás miatt pedig felmerül a szociális biztonsághoz való joggal összefüggő visszasság veszélye. Annak mérlegelésére, hogy a – vizsgált esetben 96 ezer forint összegű – közköltség követelés behajtása arányban áll-e egy milliós értékű lakóház jelentette lakhatás elvesztésével, a jogszabály nem biztosít lehetőséget.

A Biztos eljárása során arra is figyelemmel volt, hogy a hajléktalanná válás megelőzésével kapcsolatos kötelezettség a temetés költségeinek visszatérítésére irányuló eljárás során is terheli az önkormányzatot, úgy is, mint jogalkotót, és úgy is, mint egyedi ügyben döntéshozót. Éppen azért – tekintettel arra, hogy a köztemetés a szociális ellátás körébe, a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény hatálya alá tartozik – szükségesnek ítélte nagyobb hangsúlyt fektetni a megelőzésre, annak érdekében, hogy a szociális támogatás megállapításának lehetséges következményeként kérelmező ne kerülhessen még kiszolgáltatottabb helyzetbe. A jelentés rámutat, hogy megelőző intézkedések hiányában viszont fennáll a veszélye annak, hogy a panaszos esetéhez hasonlóan a köztartozás visszatérítése során a rászoruló szociális biztonsághoz való joga sérül. A lakhatás megőrzése, a hajléktalanná válás Alaptörvényből levezethető és Mötv.-ben deklarált célja elérése érdekében szükségesnek tartja jogszabályban megteremteni a megelőlegezett közköltség visszatérítésére irányuló eljárásokban, a különös méltánylást érdemlő esetekben alkalmazható kedvezmények, megelőző intézkedések rendszerét. A megfelelő tájékoztatás követelménye az alacsony társadalmi státuszú csoport tagjaival összefüggésben kiemelt jelentőségű. A jelenlegi gazdasági helyzet által előidézett nehéz élethelyzetek miatt a szociális ügyekben eljáró hatóságok kiemelt feladata, hogy eljárásaik során a rászoruló polgárok segítségére legyenek, és a tisztességes eljáráshoz való jog jogállami szellemében, kellő körültekintéssel eljárva előzzék meg azt, hogy az eleve hátrányos helyzetben lévő kérelmezők az önkormányzat szociális eljárásának lehetséges következményeként még hátrányosabb helyzetbe kerüljenek. Az önkormányzat a jelentéssel és az intézkedésekkel nem értett egyet. A jegyző az eljárás vitatása mellett arról is tájékoztatást adott, hogy az Országgyűlés elnökénél panasszal éltek, és sajtó-helyreigazítást kértek. A Miniszterelnökséget vezető miniszter a köztemetéshez kapcsolódó megállapításokkal összefüggésben jelezte, hogy a temetőkről és a temetkezésről szóló törvény az elhunyt személyek emlékének méltó megőrzése és ápolása érdekében meghatározza az elhunyt eltemettetésére köteles személyek sorrendjét. Végző soron, háttérfelelősként lép be az önkormányzat, ha nincsenek eltemettetésre kötelesek, elmulasztják a kötelességük teljesítését. E háttérfelelősségek konkretizálása a Szocvtv. köztemetésre vonatkozó szabályozása.

Az AJB-4005/2016. számú ügyben a Biztos vizsgálatot folytatott egy **nemzeti vagyonról szóló önkormányzati rendelettel** összefüggésben, mivel egy panaszosi beadvány szerint az önkormányzati rendelet jogellenesen minősített át üzleti vagyonná egyes olyan vagyontárgyakat, amelyeket az önkormányzat az önkormányzat vagyonáról és a vagyonnal való gazdálkodás szabályairól szóló rendelete törzsvagyonként kezelt. A Biztos megállapította, hogy – mivel a strandok közvetlenül nem szolgálnak kötelező feladatellátást – így törzsvagyon jellegüket kötelező törvényi előírás nélkül, önként szabályozta a képviselő-testület, illetve jogszerűen változtatta azt meg.

Törvényi korlátozás nincs a minősítésre, így az átminősítésre sem, a helyi közösség ebben az esetben a jogállamiság követelményének és a képviselő-testületi rendeletben önmaga szabta korlátok betartására köteles a szabályozási környezet kialakítása tekintetében. A Biztos hangsúlyozta, hogy a törzsvagyoni jelleg megszüntetésének módja a jogalkotási törvénybe ütközik, mert az önkormányzati rendeletben az átminősítés feltételeként előírt körülményváltozás vagy új adat, illetve tény felmerülésének követelményét az új rendelet megalkotásával a jogalkotó megkerülte, valamint az előkészítés során a jogszabály megalkotásának szükségességét az egyes vagyonelemek kategóriák közötti átsorolásra vonatkozóan nem indokolta.

Megállapította, hogy az új község alakítása során a vagyonmegosztásnál a kizárólag képviselő-testületi rendeletben előírt törzsvagyoni jelleg nem releváns tényező, a vagyon megosztása az érintett képviselő-testületek megállapodásától függ, ennek hiányában a bíróság jogszabályban előírt megosztási szempont alapján dönt. Az új község önkormányzatának megalakulásáig az előkészítő bizottság garanciális szerepet tölt be, de a közigazgatási terület és a vagyon megosztása tekintetében csak az új község képviselő-testülete köthet megállapodást, amelynek tartalmát illetően az előkészítő bizottság javaslata nem rendelkezik kötőerővel. A rendelet megalkotásának eljárása a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény indoklási követelményének nem felelt meg. A Biztos felkérte a képviselő-testületet, hogy a jövőben fordítson kiemelt figyelmet a jogalkotás eljárási követelményeinek betartására. Felhívta az önkormányzatok figyelmét, hogy a közigazgatási határról és a vagyonmegosztásról szóló megállapodás elhúzódnása a választópolgárok jogainak sérelmével járhat, amellyel kapcsolatban kártérítési per indítható.

A Biztos sajtóhíradásokból értesült arról, hogy egy nagyközség önkormányzatának képviselő-testülete rendeletet fogadott el, amelyben a **közösségi együttélés alapvető szabályaival ellentétes közterületi magatartásnak** minősítette a műezzin tevékenységét, valamint az egész testet és fejet, valamint részben vagy teljes egészében az arcot is elfedő ruhadarabok viselését. Ilyen magatartásnak minősül továbbá bármilyen olyan „propaganda-tevékenység” megvalósítása, amely a házasságot nem férfi és nő kapcsolataként mutatja be, továbbá a családi kapcsolat alapjaként nem a házasságot, illetve a szülő–gyermek viszonyt ismeri el. A sajtóhíradások, illetve magánszemélyek beadványai nyomán a Biztos áttekintette a helyi szabályozás kapcsán felmerülő alkotmányossági aggályokat és az AJB-8908/2016. számú indítványában az Alkotmánybíróságnál kezdeményezte az érintett rendelkezések megsemmisítését.

A rendelet által előírt tilalmak egyrészt kifejezetten a vallásszabadsághoz, másrészt a véleménynyilvánítás szabadságához kapcsolódnak, érintik emellett az egyenlő bánásmód követelményét is. A Biztos indítványában rámutatott: alapvető jog korlátozására az Alaptörvény rendelkezése értelemben csak törvényi úton van lehetőség, ezért formailag sérül az Alaptörvénynek ez a rendelkezése, ha alapvető jogot rendeleti jogalkotás korlátoz. Hangsúlyozta mindazonáltal, hogy a támadott szabályozás tartalmát tekintve akkor sem felelne meg az Alaptörvény követelményeinek, ha e korlátozásokat törvény rendelné el. A rendelet további rendelkezései pedig a véleménynyilvánítás szabadságát sértik, melynek alapvető eleme, hogy bárki nyilvánosan kifejthesse a véleményét bármilyen kérdésben, különösen, ha az a kérdés a társadalom egésze vagy jelentős része szempontjából fontos.

A nemzetiségi közösségi jog kiemelten fontos megjelenési formái Magyarországon a helyi és országos nemzetiségi önkormányzatok. A **nemzetiségi jogok érvényesítése** érdekében a helyi önkormányzatnak és a helyi nemzetiségi önkormányzatnak szükségszerűen jó munkakapcsolatot kell kialakítaniuk és fenntartaniuk. Bár az Njt. egyértelműen rögzíti, hogy a két önkormányzat között nincs alá- és fölérendeltségi viszony, a helyi nemzetiségi önkormányzat csak a helyi önkormányzat segítségével és támogatásával léphet fel eredményesen a nemzetiségi jogok minél teljesebb körű érvényesítése érdekében. 2016-ban több olyan panasz is érkezett települési nemzetiségi önkormányzatoktól, amelyekben a települési önkormányzattal történő együttműködés hiányosságait sérelmezték. Volt olyan beadvány, amelyben a települési nemzetiségi önkormányzat a helyi önkormányzat pontatlan eljárása következtében kialakult gazdálkodási nehézségekre hívta fel a figyelmet, egy másik a települési önkormányzat nemzetiségi önkormányzatokat érintő, eltérő helyi támogatáspolitikáját kifogásolta. Az együttműködési nehézségeket kifogásoló panaszok mellett felmerültek több nemzetiségi közösséget is érintő, országos jellegű – például a nemzetiségi önkormányzatok feladatalapú támogatási rendszerének átláthatóságával, az országos nemzetiségi önkormányzatok hivatalaiban dolgozók jogviszonyával kapcsolatos – problémák, amelyekkel összefüggésben 2017-ben is folytatódnak a biztosi, biztoshelyettesi eljárások, egyeztetések.

Az elmúlt két év beszámolóiban a biztoshelyettes minden esetben tájékoztatást nyújtott a **13 szegregátum felszámolásával** érintett városban tartott közös hatósági ellenőrzésekkel, valamint a lakhatási feltételeket érintő önkormányzati intézkedésekkel kapcsolatos ügyről, a Biztossal e tárgykörben közösen folytatott átfogó vizsgálatról és az azt lezáró jelentésről. A jelenlegi beszámolóban a biztoshelyettes a jelentés intézkedéseinek 2016. évi végrehajtásával kapcsolatos tapasztalatait, valamint az ügyhöz kapcsolódó egyéb eseményeket foglalja össze. A polgármester a jelentésre csak egyszer reagált, még 2015 júliusában, a korábbi jogi álláspontját fenntartva, alapvetően elzárkózott az ajánlások teljesítésétől, azokkal nem értett egyet. A Biztos és biztoshelyettes jelezték, hogy a polgármester válaszát jelentős részben – különösen a koordinált közös hatósági ellenőrzési gyakorlat vonatkozásában – nem tudják elfogadni, javaslataikat teljeskörűen fenntartják és ismételt választ kérnek. A polgármestertől 2016-ban sem érkezett válasz a sürgető megkeresés ellenére sem. Ahogyan a polgármester az első válaszlevelében leírta és később sajtóhíradásokban is nyilatkozta, a jelentésben foglaltak ellenére folytatni kívánta a közös ellenőrzéseket. A Miniszterelnökséget vezető miniszter 2016 februárjában másodszor is reagált a jelentés ajánlásaira: válaszában azt jelezte, hogy a városban a kifogásolt gyakorlatot megszüntették, és már nincs olyan település az országban, ahol a jelentésben feltárt közös ellenőrzési forma folyamatban lenne. A Biztos és a biztoshelyettes arra kérte a minisztert, hogy a továbbiakban is kísérje figyelemmel és szükség szerint intézkedjen az ilyen jellegű, alapjogi visszásságot eredményező közös ellenőrzési gyakorlat kialakulása vagy megszüntetése érdekében.

Az **adóügyeket érintő vizsgálatok** tekintetében beszélhetünk az adóval, adókedvezménnyel és adóügyi eljárással kapcsolatos visszásságok vizsgálatáról. E körben a jelentések egy részében a Biztos az adózás rendjéről szóló törvénnyel kapcsolatos panaszokat vizsgálta. Az elmúlt évekhez hasonlóan a vagyoni típusú helyi adók mértékének, illetve kedvezmények és mentességek körének meghatározásával kapcsolatos panaszok is jelentős számban érkeztek a Hivatalhoz. A helyi önkormányzatokat érintő ügyek tekintetében tárgyévben jelentős számú telekadó mértéket sérelmező panasz, illetve építményadóval kapcsolatos beadvány érkezett.

Feladatai között jelen van a **normakontrollt indítványozó jogköre** is: 2016. évben 4 ügyben önkormányzati rendelet módosítását kezdeményezte. Egy-egy alkalommal kezdeményezte alapjogi szempontból aggályos szabályozás vizsgálatát az Alkotmánybíróságnál, illetve a Kúriánál. 2015-ben összesen hat települési adóról szóló önkormányzati rendelet, egy kommunális adót megállapító, valamint egy zajvédelmi rendelettel összefüggésben kezdeményezte a Kúria felülvizsgálatát. 2014-ben az önkormányzati rendeletek felülvizsgálatát 5 esetben kezdeményezte.

Az Ajbt. és a panaszokról és a közérdekű bejelentésekről szóló 2013. évi CLXV. törvény különböző feladatokat határoz meg a Biztos számára a **közérdekű bejelentések kezelésével** kapcsolatban. A Biztos Hivatala útján gondoskodik a közérdekű bejelentések megtételére, valamint nyilvántartására szolgáló elektronikus rendszer üzemeltetéséről. Emellett az arra jogosulttól érkezett közérdekű bejelentés kivizsgálását követően a bejelentő – az általa vélelmezett visszaélés orvoslása érdekében – beadvánnyal fordulhat a Biztoshoz, ha véleménye szerint bejelentését az eljáró szerv nem vizsgálta ki teljes körűen, illetve ha a vizsgálat eredményével nem ért egyet vagy a bejelentését megalapozatlannak tartotta. A Biztos továbbá hivatalból is vizsgálhatja a közérdekű bejelentések eljáró szervek általi kezelésének gyakorlatát. A közérdekű bejelentések tárgya a korábbi évekhez hasonlóan rendkívül szerteágazó, így – a teljesség igénye nélkül – előfordultak bejelentések egyes önkormányzatok eljárása, pályázati pénzek jogtalan felhasználása, önkormányzati rendeletek kifogásolása, beszedett helyi adók jogtalan felhasználása köréből. Gyakori eset az is, hogy a bejelentőnek a Hivatal felé történő azonosítása sikertelen. Így például nem volt lehetőség kivizsgálni az egyik önkormányzat adóügyi ügyintézője ellen tett bejelentést, mely szerint az ügyintéző 10%-os „sikerdíj” fejében az önkormányzat által kiszabott helyi építményadót, bírságot és pótlékot csökkentette, illetve eltörölte.

Az önkormányzatokat érintő jelentések tárgymutatója

A könnyebb eligazodás érdekében tárgymutatót is készítettünk, amely a jelentések tárgyszavai alapján ábécé szerinti sorrendben tartalmazza az egyes jelentéseket, elősegítve a gyors, pontos keresést. A tárgyszavak esetenként eltérnek a honlapon jelzett tárgyköröktől, tekintettel arra, hogy elsősorban a jelentések önkormányzati tartalmát kívántuk előtérbe helyezni.

A hiperhivatkozás segítségével elérhető az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala honlapja, ahol általában a jelentések száma alapján kereshető ki az adott jelentés. Egyes esetekben a hiperhivatkozás az adott jelentésre mutat (<http://www.ajbh.hu/>).

Jelen összegzésünk az önkormányzati tisztségviselőknek és gyakorlati szakembereknek készült, de véleményünk szerint eredményesen használhatják az önkormányzati működés iránt érdeklődők is.

	A jelentés tárgyköre	A jelentés száma
A, Á	Állattartás	AJB-5725/2012
	Anyakönyvi eljárás	AJB-2658/2013
		AJB-0415/2014
	Átmeneti segély	AJB-2019/2010
		AJB-559/2010
B	Birtokvédelmi eljárás	AJB-1555/2012
	Bölcsőde fenntartása	AJB-1920/2010
Cs	Családsegítő- és gyermekvédelmi szolgálat	AJB-1499/2013
	Csapadék- és belvíz elvezetés	AJB-5923/2012
		AJB-2219/2012
D	Domain név használat	AJB-8678/2012
É	Építéshatósági eljárás	AJB-0534/2013
		AJB-7573/2012
F	Fakivágás	AJB-3201/2012
		AJB-102/2012
		AJB-666/2012
		AJB-667/2012
	Forgalomátszervezés	AJB-1082/2012
Gy	Gyámhatósági intézkedés	AJB-7024/2012
	Gyermekek egészséges környezethez való joga	AJB-2050/2013
	Gyermekek közétkeztetése	AJB-1018/2016
		AJB-7657/2013
		AJB-2028/2012

		AJB-2365/2012
		AJB-560/2011
		AJB-292/2010
	Gyermekvédelmi jelzőrendszer	AJB-3039/2013
H	Hajléktalan-ellátás	AJB-367/2011
		AJB-4326/2011
		AJB-240/2016
		AJB-1149/2012
		AJB-0596/2013
		AJB-240/2016.
	Harci kutyák	AJB-4961/2012
	Házaló kereskedelem	AJB-219/2011
	Háziorvosi alapellátás	AJB-3532/2013
	Házszám használata	AJB-2923/2010
	Helyi adó	AJB-2968/2010
		AJB-7661/2013
		AJB-325/2016
		AJB-5858/2014
		AJB-2452/2013
		AJB-1109/2010
		AJB-1014/2016.
	Helyi építési szabályzat	AJB-863/2012
		AJB-468/2016
		AJB-468/2016.
	Hulladékgyűjtés szabadsága és korlátai	AJB-6865/2012
		AJB-1232/2011

	AJB-3103/2014
Hulladékkezelési közszolgáltatás	AJB-4054/2012
	AJB-5814/2012
	AJB-2421/2013
	AJB-5702/2014
	AJB-7201/2013
	AJB-2038/2012
	AJB-3456/2013
	AJB-3272/2012
	AJB-1354/2011
	AJB-4744/2010
	AJB-4906/2012
	AJB-8364/2012
	AJB-7736/2013
Hulladékszállítási díj	AJB-1187/2010
	AJB-4211/2014
	AJB-1575/2015
	AJB-1188/2013
	AJB-3084/2014
	AJB-2688/2013
	AJB-6800/2013
	AJB-7337/2013
	AJB-7483/2013
	AJB-7898/2013
	AJB-3063/2014
	AJB-4763/2013

		AJB-5119/2013
		AJB-5740/2013
		AJB-5761/2013
		AJB-6800/2013
		AJB-688/2011
		AJB-429/2016.
		AJB-3279/2015
		AJB-3131/2014
		AJB-1801/2016.
		AJB-1053/2012
		AJB-383/2016
		AJB-1537/2013
		AJB-3170/2014
		AJB-5468/2013
		AJB-383/2016.
		AJB-4051/2014
		AJB-0397/2015
I	Ingatlan tulajdonjoga	AJB-472/2016.
	Iskolák átszervezése	AJB-3997/2013
	Ivóvíz ellátás és víziközmű	AJB-1122/2014
		AJB-1556/2012
		AJB-1519/2012
		AJB-8497/2012
		AJB-7028/2010
		AJB-3316/2013
		AJB-1314/2013

J	Jogszabály felülvizsgálata	AJB-4492/2012
K	Kegyeleti jogok érvényesülése	AJB-301/2010
		AJB-1074/2013
		AJB-2741/2015
		AJB-264/2012
	Kéményseprő-ipari közszolgáltatás	AJB-2096/2014
	Kisajátítási eljárás	AJB-472/2016
	Közérdekű bejelentések és panaszok kezelése	AJB-5208/2015
		AJB-180/2016
		AJB-5208/2015
		AJB-227/2010
		AJB-1989/2011
		AJB-3086/2016
		AJB-3086/2016.
		AJB-3633/2016.
	Közfoglalkoztatás	AJB-853/2014
		AJB-3384/2013
		AJB-3025/2012
		AJB-4162/2012
	Közmeghallgatás	AJB-136/2016
	Köznevelési törvény	AJB-2523/2012.
	Közös önkormányzati hivatal	AJB-8004/2012
	Közösségellenes magatartások	AJB-6727/2012
		AJB-7704/2012
		AJB-0687/2014
		AJB-0687/2013

		AJB-5350/2013
	Köztemetés költsége	AJB-7463/2013
	Közterület-felügyelet	AJB-1474/2014
		AJB-7718/2013
		AJB-7048/2012
		AJB-1517/2014
		AJB-3988/2014
	Közterület-felügyelet bírságolása	AJB-0305/2012
	Közterület-használat	AJB-6724/2010
		AJB-1052/2012
		AJB-1040/2012
	Közterületi rendezvények	AJB-6758/2012
L	Lakás- és helyiséggazdálkodás	AJB-8579/2012
		AJB-2575/2012
	Löszfal beomlás	AJB-1715/2011
N	Nemzetiségi önkormányzat	AJB-6870/2012
		AJB-6683/2012
		AJB-1113/2012
		AJB-5238/2012
		AJB-0910/2014
		AJB-2419/2012
	Nevelési támogatás	AJB-951/2012
Ó	Óvodába járás	AJB-7355/2010
		AJB-361/2016.
Ö	Önkéntes közérdekű munkavégzés	AJB-0396/2014
	Összeférhetetlenség	AJB-485/2016.

P	Parkolási társaságok	AJB-6753/2013
		AJB-0237/2012
		AJB-4044/2012
		AJB-6797/2012
		AJB-6948/2012
		AJB-3690/2010
		AJB-5282/2010
	Parlagfű elleni védekezés	AJB-1097/2012
		AJB-3452/2016.
Sz	Személytaxi szolgáltatók	AJB-3268/2013
	Szociális ellátás	AJB-2217/2016
		AJB-0534/2013
		AJB-1109/2012
		AJB-2217/2016.
		AJB-6406/2013
		AJB-1062/2010
	Szociális rendelet	AJB-5371/2014
		AJB-3865/2010
	Szociális tűzifa	AJB-2217/2016
		AJB-6574/2013
		AJB-0310/2013
T	Térítési díj megállapítása	AJB-8291/2012
	Termőföld más célú hasznosítása	AJB-698/2016.
	Tűcsere-program	AJB-1271/2015
Ü	Ügyfélfogadási körülmények	AJB-1908/2013
		AJB-2447/2013

V	Víziközmű-fejlesztési hozzájárulási díj	AJB-7314/2012
	Vagyontárgyak átminősítése	AJB-4005/2015.
Z	Zaj- és légszennyezés	AJB-872/2012
		AJB-695/2016
		AJB-5824/2012
		AJB-870/2012
		AJB-879/2012
		AJB-1290/2012
		AJB-2436/2012
		AJB-5795/2012
		AJB-3836/2014
		AJB-2100/2016
		AJB-4031/2013
		AJB-1765/2010
		AJB-4638/2013
		AJB-1130/2016
		AJB-2739/2012
		AJB-5231/2012
		AJB-440/2016
		AJB-669/2016
		AJB-0584/2014
		AJB-4371/2014
		AJB-8106/2013
		AJB-2702/2012
		AJB-4775/2014
		AJB-5936/2013

	AJB-7616/2013
	AJB-2100/2016.
	AJB-669/2016.
	AJB-1808/2016.
	AJB-761/2016.
	AJB-334/2016.
	AJB-493/2016.
	AJB-440/2016.

Összeállította: Belügyminisztérium, Önkormányzati Főosztály

**Az Önkormányzati
Hírlevél kiadásáért
felel:**

• **Dr. Bekényi József**, Belügyminisztérium,
Önkormányzati Főosztály

Szerkesztésért felel:

• **Dr. Barabás Zoltán**, Belügyminisztérium,
Önkormányzati Főosztály

Szerkeszti:

• az **Önkormányzati Hírlevél
szerkesztőbizottsága**

Szerkesztőbizottság címe:

Belügyminisztérium, Önkormányzati Főosztály
1903. Budapest, Pf. 314.



E-mailcím:

onkormanyzati_hirlevel@bm.gov.hu



Telefon:

+36 1 441 1127